

Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamień Krajeński

Kwiecień, 2018 r.

Zamawiający:

Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim
Plac Odrodzenia 3
89-430 Kamień Krajeński

Wykonawca:

Green Key Joanna Masiota-Tomaszewska
ul. Nowy Świat 10a/15
60 - 583 Poznań
www.greenkey.pl

Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamień Krajeński

Kierownik projektu:

mgr Joanna Masiota - Tomaszewska

Autorzy opracowania:

mgr Kamil Nabagło
mgr Andrzej Karkowski

Kwiecień, 2018 r.

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp.....	5
1.1.	Podstawy prawne wraz z uzasadnieniem konieczności opracowania diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie gminy Kamień Krajeński.....	5
1.2.	Metoda opracowywania diagnozy	6
II.	Uproszczona diagnoza Gminy Kamień Krajeński z wnioskami.....	11
2.1.	Położenie geograficzne i podział administracyjny	11
2.2.	Podstawowe dane o sytuacji społecznej Gminy.....	12
2.3.	Podstawowe dane o sytuacji gospodarczej Gminy.....	16
2.4.	Podstawowe dane o stanie i potencjale środowiska przyrodniczego i kulturowego.....	18
2.5.	Uwarunkowania i bariery przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne Gminy Kamień Krajeński.....	19
2.6.	Wnioski.....	21
III.	Obszar zdegradowany	25
3.1.	Delimitacja obszaru zdegradowanego dla obszaru wiejskiego – metodologia oraz skala problemów	25
3.1.1.	Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych	25
3.1.1.1.	Wskaźnik – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.....	25
3.1.2.	Wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat.....	27
3.1.2.1.	Wskaźnik – Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym	27
3.1.3.	Klimat aktywności gospodarczej	29
3.1.3.1.	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze	29
3.1.4.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy	30
3.2.	Delimitacja obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński – metodologia oraz skala problemów	33
3.2.1.	Zaawansowanie procesu starzenia się ludności	33
3.2.1.1.	Wskaźnik – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	35
3.2.2.	Wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat.....	36
3.2.2.1.	Wskaźnik – Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym	36
3.2.3.	Bezpieczeństwo funkcjonowania rodzin, porządek publiczny	37
3.2.3.1.	Wskaźnik – Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze.....	38
3.2.4.	Stan techniczny urządzeń infrastruktury społecznej	39
3.2.4.1.	Wskaźnik – Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej	40
3.2.5.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński	42

IV. Obszar rewitalizacji	45
4.1. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim Gminy	45
4.2. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji dla miasta Kamień Krajeński	47
4.3. Podsumowanie	48
SPIS TABEL	51
SPIS RYCIN	51

I. Wstęp

1.1. Podstawy prawne wraz z uzasadnieniem konieczności opracowania diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie gminy Kamień Krajeński

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 poz. 1777), określiła zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Samorządy otrzymały podstawę prawną do podjęcia kompleksowych działań służących rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Zgodnie z art. 52 ustawy o rewitalizacji do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. W takim przypadku wyznaczenie w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, specjalnej strefy rewitalizacji, a także uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji nie jest dopuszczalne.

Prowadzenie rewitalizacji bez korzystania z rozwiązań ustawowych (bez uchwalania Gminnego Programu Rewitalizacji) nie jest za to przeszkodą do aplikowania o środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. W przypadku, w którym gmina chce się ubiegać o otrzymanie środków unijnych na projekty rewitalizacyjne musi opracować program rewitalizacji zgodny z wymaganiami wynikającymi z Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (co do zasady – w aspekcie merytorycznym są to wymogi tożsame do ustawowych, jednak uproszczone są kwestie proceduralne) oraz z wymaganiami i wytycznymi, które zostały przyjęte przez Instytucję Zarządzającą RPO. Wszelkie prace związane z przygotowaniem i wdrożeniem Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński są więc zgodne z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014 – 2020”.

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne wobec czego Gmina Kamień Krajeński przystąpiła do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński. W celu opracowania diagnozy służącej wskazaniu obszarów najbardziej narażonych na oddziaływanie negatywnych zjawisk społecznych na terenie Gminy Kamień Krajeński Burmistrz Kamienia Krajeńskiego zobowiązany jest przeprowadzić analizy, w których wykorzystuje obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań.

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego Gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Prezentowana w niniejszym dokumencie diagnoza została opracowana zgodnie z zaleceniami zawartymi w "Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020" Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r. Zgodnie z zapisami wymienionych dokumentów diagnoza opierać powinna się na mierzalnych wskaźnikach opisujących przede wszystkim zjawiska i problemy społeczne na opisywanego obszarze.

Niniejsza diagnoza nawiązuje również do „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014-2020” i jest z tymi zasadami zgodna. Dokument zasad regionalnych w zakresie rewitalizacji stanowi zestaw informacji i reguł opracowywania programów rewitalizacji, mających wesprzeć gminy województwa kujawsko-pomorskiego w tworzeniu dobrych programów, prowadzących do faktycznej odnowy obszarów problemowych w sytuacji, gdy jednym ze źródeł finansowania ma być **Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014-2020**. „Zasady programowania...” zawierają również listę wskaźników dla identyfikacji stanu kryzysowego. Odpowiednie wskaźniki zastosowano podczas opracowania diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji terenie Gminy Kamień Krajeński.

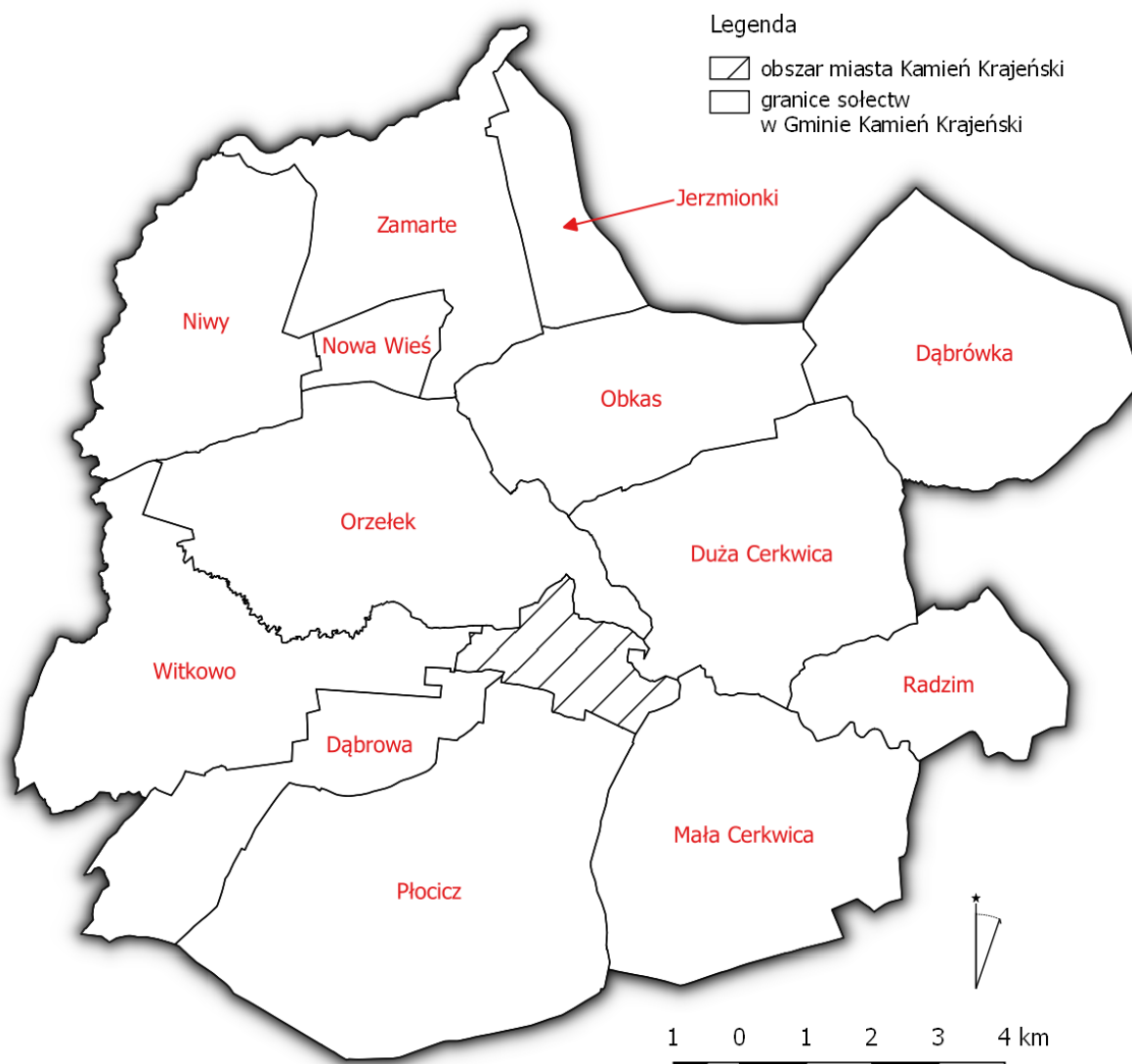
1.2. Metoda opracowywania diagnozy

W gminach miejsko-wiejskich, przyjmując zasadę prowadzenia rewitalizacji zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich, analizą wewnątrzgminną należy objąć zarówno obszar miejski jak i wiejski. Mając na uwadze, że liczba mieszkańców miasta Kamień Krajeński przekracza 30% ludności Gminy, zgodnie z „Zasadami programowania...” delimitacja obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji powinna zostać przeprowadzona według metody mieszanej, tj. osobno dla miasta i osobno dla obszaru wiejskiego.

Gmina Kamień Krajeński zamierza prowadzić proces rewitalizacji zarówno w mieście jak i na obszarach wiejskich, wobec czego konieczne jest przeprowadzenie analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dwutorowo.

Jednocześnie, zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, należy zagwarantować, by obszar rewitalizacji znajdujący się w części wiejskiej i miejskiej w Gminie Kamień Krajeński łącznie nie przekraczał 20% powierzchni i 30% ludności Gminy.

W przypadku części wiejskiej gminy miejsko-wiejskiej, identyfikację występowania stanu kryzysowego należy przeprowadzić w podziale na miejscowości lub sołectwa. Wybór pozostawia się pomiotowi sporządzającemu diagnozę w zależności od uznania, który podział uznaje za bardziej właściwy. Mając na uwadze szeroko partycypacyjny charakter PR, aby sprawić, by podział ten był jak najbardziej czytelny dla mieszkańców Gminy – głównych interesariuszy rewitalizacji – zdecydowano się przeprowadzić diagnozę w podziale na sołectwa. W części wiejskiej Gminy Kamień Krajeński znajduje się 13 sołectw, których zasięg przestrzenny został zaprezentowany na **Rycinie 1** i dla których przeprowadzono analizy służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Ryc. 1. Podział Gminy Kamień Krajeński na sołectwa będące przedmiotem analizy służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Dodatkowo w tabeli przedstawiono udział mieszkańców danego sołectwa w ogólnej liczbie mieszkańców oraz udział powierzchni sołectw w ogólnej powierzchni Gminy Kamień Krajeński. Dodano również wiersz z danymi o mieście, które to objęto osobną analizą.

Tabela 1. Powierzchnia i ludność poszczególnych sołectw w Gminie Kamień Krajeński

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców ogółem	Udział (%) mieszkańców w ludności ogółem Gminy Kamień Krajeński	Powierzchnia (ha)	Udział (%) powierzchni w ogólnej powierzchni Gminy Kamień Krajeński
1	Dąbrowa	248	3,54	848	5,19
2	Dąbrówka	689	9,83	1 477	9,04
3	Duża Cerkwica	371	5,29	1 502	9,20
4	Jerzmionki	119	1,70	441	2,70
5	Mała Cerkwica	404	5,76	1 632	9,99
6	Niwy	152	2,17	1 180	7,23
7	Nowa Wieś	59	0,84	225	1,38
8	Obkas	347	4,95	1 109	6,79
9	Orzełek	383	5,47	1 774	10,86
10	Płocicz	780	11,13	2 423	14,84
11	Radzim	260	3,71	684	4,19
12	Witkowo	226	3,22	1 524	9,33
13	Zamarte	597	8,52	1 147	7,02
14	Kamień Krajeński	2 373	33,86	365	2,24
łącznie Gmina Kamień Krajeński		7 008	100,00	16 331	100,00

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych UM i GUS, stan na 31.12.2017 r.

W przypadku miasta Kamień Krajeński proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, według „Zasad programowania...” należy przeprowadzić w podziale na jednostki strukturalne, których sposób wyznaczenia jest dowolny, ale spełniać musi kilka obligatoryjnych warunków.

Wobec wyartykułowanych obostrzeń zdecydowano się na podział miasta na dwie jednostki strukturalne (**JS1** i **JS2**), których podstawą wyznaczenia były:

- czytelność i zwartość wyznaczanych jednostek rozumiana jako łatwość identyfikacji przestrzennej danej jednostki,
- możliwość pozyskania danych – dane służące identyfikacji problemów w danej jednostce pozyskiwane były od różnych podmiotów, wobec czego ustalono, iż możliwe jest ich zebranie do stopnia szczegółowości odpowiadającego ulicom¹.
- podobieństwa i powiązania danych przestrzeni w mieście.

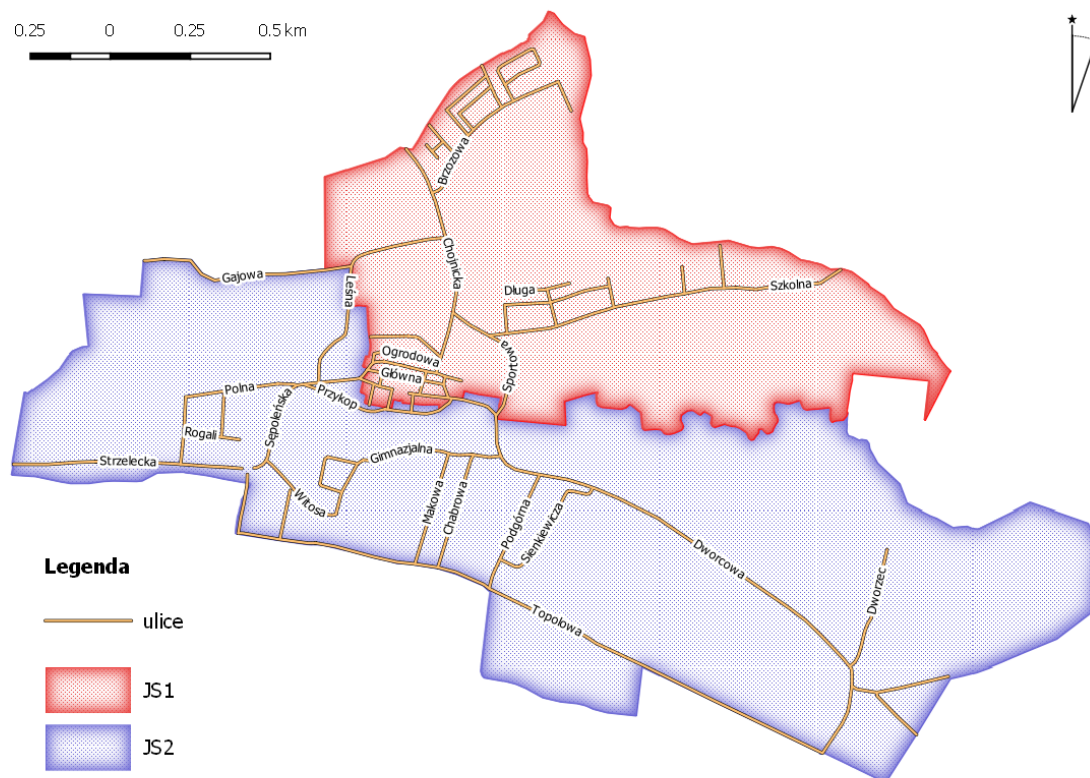
Przy podziale miasta zagwarantowano, by żadna z jednostek nie koncentrowała więcej niż 30% mieszkańców Gminy. Zagadnienie dotyczące maksymalnej powierzchni wyznaczanych jednostek strukturalnych w przypadku miasta Kamień Krajeński również zostało zagwarantowane.

Zasięg przestrzenny wyznaczonych jednostek strukturalnych przedstawiono na **Rycinie 2**.

¹ jedyny wyjątek stanowiła ulica Leśna, która została podzielona w następujący sposób:

1. **JS2** – numery 9, 11 i 18 (od ulicy Sępoleńskiej do rzeki Kamionki)
2. **JS1** – pozostałe numery

Ryc. 2. Podział miasta Kamień Krajeński na jednostki strukturalne

Źródło: opracowanie własne

Mając na uwadze, iż nie dla każdego odbiorcy przedstawienie wyznaczonych jednostek strukturalnych w formie graficznej jest wystarczająco czytelne, poniżej w tabeli zestawiono wszystkie ulice w mieście przyporządkowując im odpowiednią jednostkę strukturalną. Zaprezentowano również podstawowe dane o wyznaczonych jednostkach strukturalnych.

Tabela 2. Podstawowe dane o wyznaczonych jednostkach strukturalnych w mieście Kamień Krajeński

Nazwa jednostki strukturalnej	Liczba mieszkańców	Udział (%) mieszkańców w ludności ogółem Gminy Kamień Krajeński	Powierzchnia (ha)	Udział (%) powierzchni w ogólnej powierzchni Gminy Kamień Krajeński	Ulice wchodzące w skład danej jednostki strukturalnej
JS1	1 156	16,495	127	0,78	ul. 14 Lutego 1942, ul. Adama Mickiewicza, ul. Brzozowa, ul. Chojnicka, ul. Cisowa, ul. Długa, ul. Główna, ul. Janusza Kusocińskiego, ul. Jesionowa, ul. Jeziorna, ul. Klonowa, ul. Krótka, ul. Kwiatowa, ul. Leśna ² , ul. Młyńska, ul. Modrzewiowa, ul. Ojca Maksymiliana Kolbego, Plac Odrodzenia, ul. Ogrodowa, ul. Poległych w Radzimiu, ul. Przesmyk, ul. Ratuszowa, ul. Rybacka, ul. Sielankowa, ul. Słoneczna, ul. Sosnowa, ul. Spokojna, ul. Sportowa, ul. Szkolna, Plac Szkolny, ul. Świerkowa, ul. Wąska, ul. Wojska Polskiego, ul. Wrzosowa, ul. Wspólna, ul. Zbożowa
JS2	1 217	17,365	238	1,46	ul. Chabrowa, ul. Dworcowa, ul. Dworzec, ul. Franciszka Rogali, ul. Gajowa, ul. Gimnazjalna, ul. Henryka Sienkiewicza, ul. Jana Matejki, ul. Jana Pawła II, ul. Leśna ³ , ul. Makowa, ul. Podgórna, ul. Polna, ul. Przemysłowa, ul. Przykop, ul. Rodziny Seydów, ul. Sępoleńska, ul. Stanisława Wyspiańskiego, ul. Stefana Wyszyńskiego, ul. Strzelecka, ul. Topolowa, ul. Wincentego Witosa, Rondo 650-lecia Kamienia Krajeńskiego
Ogółem	2 373	33,86	365	2,24	-

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych UM i GUS, stan na 31.12.2017 r.

² wszystkie numery poza numerami: 9, 11 i 18

³ numery 9, 11 i 18

II. Uproszczona diagnoza Gminy Kamień Krajeński z wnioskami

Mając na uwadze zakres interwencji możliwej do zidentyfikowania i przeciwdziałania w ramach Programu Rewitalizacji dokonano syntetycznej diagnozy gminy pod kątem występowania stanu kryzysowego biorąc pod uwagę następujące aspekty społeczno-gospodarcze:

- zaawansowanie procesu starzenia się ludności,
- problemy rynku pracy,
- samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych,
- wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat,
- bezpieczeństwo funkcjonowania rodzin, porządek publiczny,
- zagrożenie przestępczością,
- klimat aktywności gospodarczej,
- sposób użytkowania terenów.

Za poziom odniesienia przyjęto analogiczną sytuację w powiecie i województwie kujawsko-pomorskim.

Wskazano również:

- istotne aspekty związane ze środowiskiem przyrodniczym i kulturowym,
- uwarunkowania i bariery przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne Gminy Kamień Krajeński.

2.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny

Gmina Kamień Krajeński zajmuje powierzchnię 16 331 ha (163 km²)⁴ i na koniec roku 2017 zamieszkiwało ją 7 008 osób⁵. Położona jest północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie sępoleńskim. Graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminami: Człuchów (gmina wiejska) i Chojnice (gmina wiejska),
- od zachodu z gminą Debrzno,
- od południa z gminą Sępólno Krajeńskie,
- od wschodu z gminą Kęsowo.

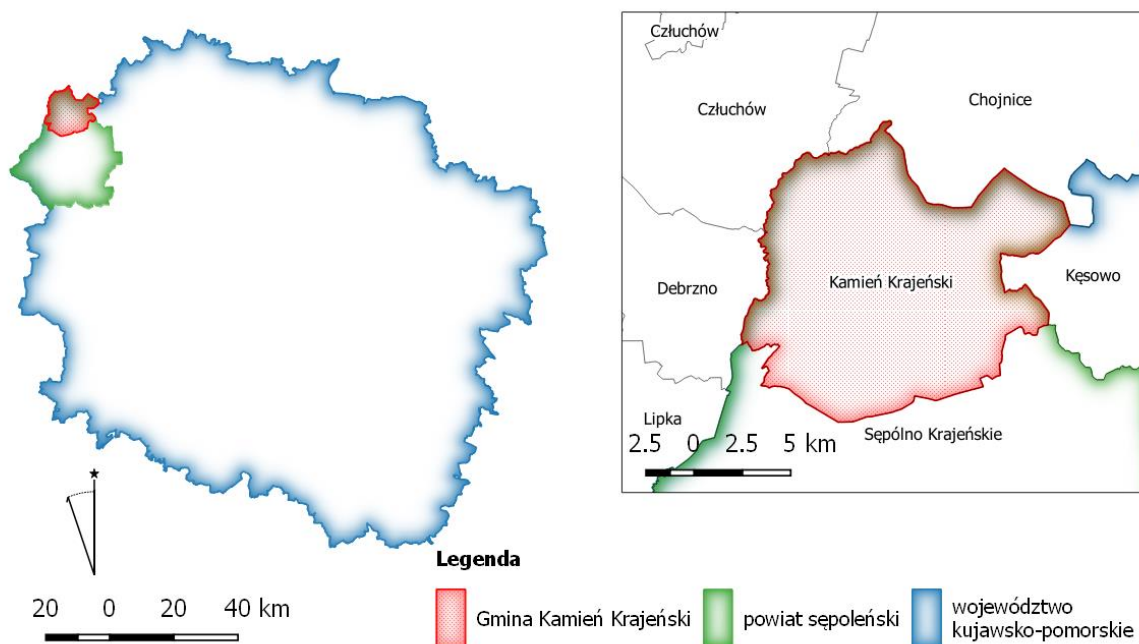
Sieć osadniczą tworzy 14 miejscowości. Miasto Kamień Krajeński ma zwarty charakter i zlokalizowane jest w centralnej części Gminy. Wsie pod względem zabudowy są natomiast bardzo zróżnicowane. W niektórych (Obkas, Niwy, Dąbrówka, Duża Cerkwica, Radzim i Zamarte) funkcjonowały w przeszłości państwowe gospodarstwa rolne, a osiedla je tworzące są w niektórych wsiach wyraźnie oddzielone od właściwej części. Najlepszym tego przykładem jest zabudowa miejscowości Obkas, której to części oddalone są od siebie o 2,8 km. Występuje także duża rozpiętość w liczebności poszczególnych wsi. Przykładowo Nowa Wieś zamieszkała jest przez 59 osób, natomiast – Płocicz – przez 780 osób⁶.

Na Rycinie 3 przedstawiono położenie Gminy na tle województwa kujawsko-pomorskiego, powiatu sępoleńskiego oraz sąsiednich gmin.

⁴ dane GUS za rok 2016

⁵ dane UM w Kamieniu Krajeńskim (stan na koniec 2017 roku)

⁶ dane UM w Kamieniu Krajeńskim (stan na koniec 2017 roku)

Ryc. 3. Położenie Gminy Kamień Krajeński na tle województwa, powiatu i sąsiednich gmin

Źródło: opracowanie własne

2.2. Podstawowe dane o sytuacji społecznej Gminy

W skali Gminy, porównując dane GUS za rok 2016⁷ do powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego (**Tabela 3**), nie odnotowuje się szczególnego nasilenia procesu starzenia się ludności, jednak w odniesieniu tylko do miasta można mówić o niepokojących sygnałach. Będą one przedmiotem dalszej analizy. Tym bardziej, że grupa osób wieku poprodukcyjnym 10 lat wcześniej stanowiła w mieście zaledwie 12,2% ogółu mieszkańców⁸.

Tabela 3. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla wybranych skal odniesienia

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem	Ekonomiczna grupa wieku	Skala odniesienia			
		miasto Kamień Krajeński	Gmina Kamień Krajeński	powiat sępoleński	województwo kujawsko-pomorskie
	w wieku przedprodukcyjnym	19,4	20,6	19,7	18,1
	w wieku produkcyjnym	62,7	62,6	62,4	62,2
	w wieku poprodukcyjnym	17,9	16,8	17,9	19,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2016

⁷ brak danych za rok 2017, stan na dzień 28.03.2018. Uwaga analogiczna także do pozostałych zestawień

⁸ dane GUS za rok 2006

Biorąc pod uwagę problemy rynku pracy, na **Rycinie 4** zestawiono dane dotyczące udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym za rok 2016 porównując je do powiatu i województwa⁹.

Ryc. 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2016

Jak widać to na **Rycinie 4**, udział osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym jest najwyższy spośród zaprezentowanych skal odniesienia wskazując, iż jest to istotny problem w Gminie Kamień Krajeński. Z uwagi na brak możliwości pozyskania danych dotyczących bezrobocia w poszczególnych sołectwach Gminy Kamień Krajeński i jednostkach strukturalnych miasta Kamień Krajeński, nie jest jednak możliwe zbadanie tego problemu dokładniej, tj. w podziale na poszczególne sołectwa czy jednostki strukturalne.

Samowystarczalność ekonomiczną ludności i gospodarstw domowych ujęto poprzez zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej (wyrażony w %) stosując podobne porównanie jak w przypadku bezrobocia. Podobna jest również interpretacja zebranych danych. W odniesieniu do powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego, Gminę Kamień Krajeński cechuje wyższy zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej, który wskazuje na występowanie stanu kryzysowego w Gminie (**Rycina 5**).

Ryc. 5. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2016

⁹ brak danych GUS dla miasta Kamień Krajeński

Dane pochodzące bezpośrednio od instytucji samorządowej bezpośrednio zajmującej się pomocą społeczną, czyli Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim (dalej MGOPS) wskazują, że problem niskiej samowystarczalności ekonomicznej w szczególności dotyczy obszaru wiejskiego Gminy (**Tabela 4**), dlatego też problem ten będzie szczegółowo zbadany tylko dla obszaru wiejskiego.

Tabela 4. Zagadnienie samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych w Gminie Kamień Krajeński w podziale na obszar wiejski i miejski

Wskaźniki z Załącznika 3, Tabeli 5 „Zasad programowania”, które można użyć dla ujawnienia stanu kryzysowego sferze związanej z samowystarczalnością ekonomiczną ludności i gospodarstw domowych		Gmina Kamień Krajeński ogółem	obszar wiejski	obszar miejski
1.	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	7,69%	8,93%	5,27%
2.	Udział gospodarstw domowych-stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze	5,51%	6,81%	3,46%
3.	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	32,31%	36,76%	22,73%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS za rok 2017

Kolejnym zagadnieniem, któremu przyjrano się w ujęciu ogólnogminnym jest w wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat. Odniesiono ją do analogicznych skal odniesienia jak w przypadku poprzednich zagadnień, a jako wymiar oceny przyjęto wskaźnik „dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego”. Wyniki zaprezentowano w formie graficznej (**Rycina 6**).

Ryc. 6. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2016

Analiza zebranych danych pozwala stwierdzić, iż dostępność dzieci w wieku 3-5 lat do placówek wychowania przedszkolnego jest wyraźnie gorsza na terenie wiejskim Gminy Kamień Krajeński¹⁰, a rozpatrując ją w ujęciu ogólnogminnym kształtuje się następująco:

- na podobnym poziomie jak w przypadku powiatu sępoleńskiego,
- na niższym poziomie jeśli za skalę odniesienia przyjmie się województwo kujawsko-pomorskie.

Z uwagi na brak danych GUS na szczeblu gminnym, a dotyczących bezpieczeństwa funkcjonowania rodzin i porządku publicznego, zaprezentowano dane dla powiatu sępoleńskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego za miarę przyjmując wskaźnik „przestępstwa stwierdzone przez Policję przeciwko rodzinie i opiece na 1 000 mieszkańców”. Przedstawiono je w formie ryciny (**Rycina 7**).

Ryc. 7. Przestępstwa stwierdzone przez Policję przeciwko rodzinie i opiece na 1000 mieszkańców dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2016

Powiat sępoleński, którego część stanowi Gmina Kamień Krajeński, charakteryzuje wyższa wartość wskaźnika „liczby przestępstw stwierdzonych przez Policję przeciwko rodzinie i opiece na 1 000 mieszkańców” niż wartość dla województwa kujawsko-pomorskiego wskazując, że bezpieczeństwo funkcjonowania rodzin może być w Gminie Kamień Krajeński zagrożone.

Odniesieniem tych danych do wskaźników ujętych w Załączniku 3, Tabeli 5 „Zasad programowania...” stanowi „Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze”. Zgodnie z zebranymi od Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Krajeńskim w roku 2017 danymi, odnotowano 39 takich interwencji, z czego zdecydowana większość dotyczyła obszaru miejskiego (77%). Problem ten zostanie więc zostanie poddany szczegółowej analizie w mieście, wskazując na istotność tego problemu dla obszaru miejskiego.

By określić stopień zagrożenia przestępczością, przywołano dane GUS dotyczące przestępstw stwierdzonych przez Policję o charakterze kryminalnym na 1 000 mieszkańców w analogicznych skalach odniesienia¹¹. Wyniki zaprezentowano na **Rycinie 8**.

¹⁰ Dane GUS prezentują dane także dla miasta Kamień Krajeński wobec czego ujęto je w niniejszym porównaniu

¹¹ brak danych GUS na szczeblu gminnym

Ryc. 8. Przestępstwa stwierdzone przez Policję o charakterze kryminalnym na 1000 mieszkańców dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2016

W przypadku niniejszego wskaźnika, można mówić o korzystnej sytuacji, gdyż powiat sępoleński, cechuje mniejsze natężenie badanego negatywnego zjawiska. Potwierdzają to także dane zebrane bezpośrednio od Komendy Powiatowej w Sępólnie Krajeńskiej. Obejmują one dane za 2017 rok i zgodnie z nimi na 1 000 mieszkańców przypadało w Gminie średnio 3,14 przestępstw o charakterze kryminalnym – a więc wyraźnie poniżej średniej dla Powiatu¹².

2.3. Podstawowe dane o sytuacji gospodarczej Gminy

Wymiarem oceny sfery gospodarczej w Gminie Kamień Krajeński są dwa wskaźniki prezentowane przez GUS:

- podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności,
- podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.

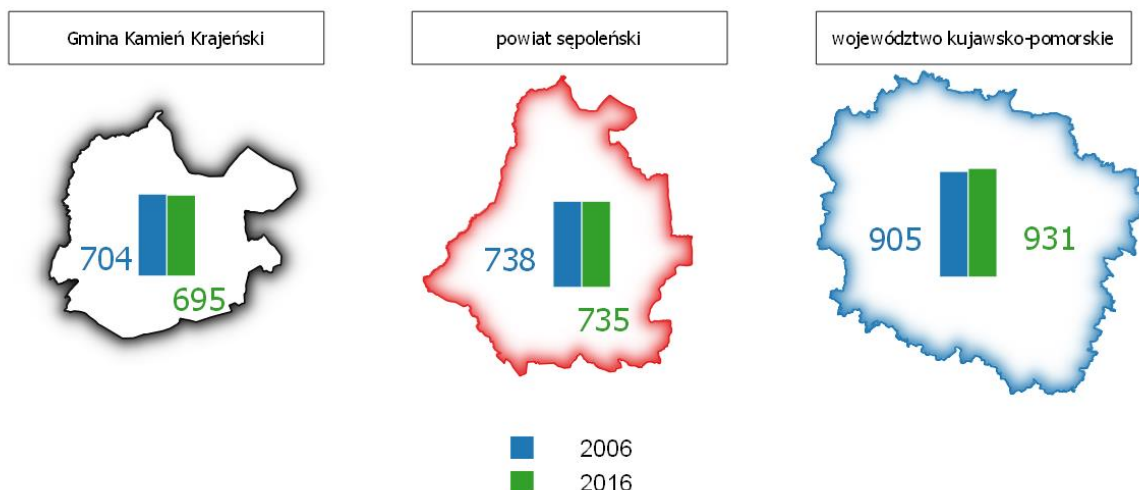
Dane przeanalizowano w wymiarze gminnym porównując ją do powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego. Za rok bazowy przyjęto 2006¹³.

Porównując wskaźnik „podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności” w okresie 10 lat, zauważa się w Gminie Kamień Krajeński spadek wartości wskaźnika, co związane być może albo ze spadkiem liczby podmiotów, albo spadkiem liczby mieszkańców – oba powody będą przedmiotem wnikliwszej analizy w dalszej części Programu. Podobna sytuacja charakteryzuje powiat sępoleński. Jedynie dane dotyczące województwa prezentują tendencję wzrostową, która świadczy o poprawie. Ogólnie, ze wszystkich skal odniesienia, Gminę Kamień Krajeński charakteryzuje najmniej korzystna sytuacja. Na **Rycinie 9** zestawiono zebrane dane.

¹² dane dla powiatu obejmują rok 2016, natomiast dla Gminy – 2017

¹³ podyktowane było to możliwością porównania danych ze stanem w roku 2016. Brak danych GUS dla lat późniejszych (dostęp 28.03.2018)

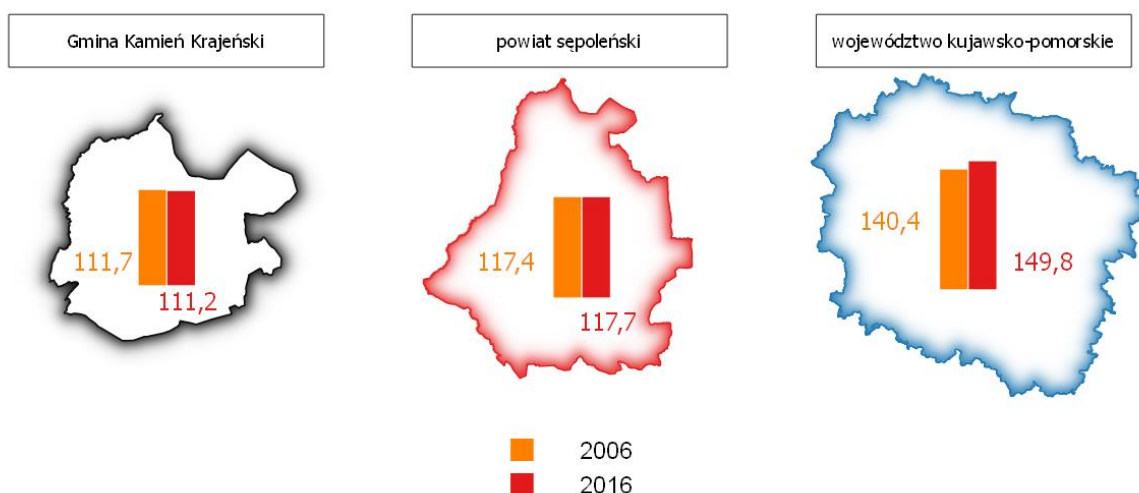

Ryc. 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w roku 2006 i 2016 dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2006 i 2016

Drugim wymiarem analizy sytuacji gospodarczej w ujęciu ogólnogminnym jest prezentowany przez GUS wskaźnik podmiotów na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Jest on miarą przedsiębiorczości najliczniejszej grupy ekonomicznej mieszkańców, która w największym stopniu buduje dobrobyt ogółu mieszkańców. Zebrane dane zaprezentowano na **Rycinie 10**.

Ryc. 10. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w roku 2006 i 2016 dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2006 i 2016

W przypadku powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego na przestrzeni lat 2006-2016 można mówić o wzroście stopnia przedsiębiorczości osób w wieku produkcyjnym. Gminę Kamień Krajeński natomiast cechuje spadek wartości analizowanego wskaźnika, świadczący o występowaniu stanu kryzysowego w tej sferze funkcjonalnej Gminy.

W podziale na obszar wiejski i miejski Gminy wskaźnik „liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze” jest wyraźnie niższy dla obszaru wiejskiego i na koniec roku 2017 wynosił:

- dla miasta – 7,86,
- dla obszaru wiejskiego – 4,36¹⁴

Mając na względzie dynamikę podmiotów gospodarczych na danym obszarze w okresie minionych 10 lat¹⁵ wszystkie sołectwa odnotowały wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Podobnie miasto Kamień Krajeński¹⁶.

2.4. Podstawowe dane o stanie i potencjale środowiska przyrodniczego i kulturowego

Pod względem wykorzystania powierzchni dominują użytki rolne (blisko 70% ogółu powierzchni), a więc Gmina ma charakter typowo rolniczy. Istotnymi elementami krajobrazu Gminy są jednak także lasy oraz jeziora: Niwskie, Zamarte, Mochel, Radzim, Zaręba, Mała Cerkwica, Brzuchowo i Tylniak. Stwarzają one duży potencjał turystyczny – w szczególności w zakresie turystyki rowerowej i agroturystyki. Baza turystyczna jest w Gminie stopniowo rozwijana poprzez zagospodarowywanie terenów przyjeziornych np. nad Jeziorem Mochel, gdzie organizowane są imprezy kulturalne Gminy.

Cały obszar wiejski Gminy znajduje się w granicach Krajeńskiego Parku Krajobrazowego, który oprócz dużych walorów przyrodniczych, posiada również walory kulturowe, np. pałac w Zamartem czy neogotycki dwór w Radzimi z 1867 r. W mieście natomiast na uwagę zasługują zachowane mury miejskie z XIV w. czy kościół parafii pod wezwaniem św. Apostołów Piotra i Pawła z lat 1720-1726.

Z wymienionych w Ustawie o ochronie przyrody¹⁷ form ochrony przyrody, na obszarze Gminy znajdują się również użytki ekologiczne.

W **Tabeli 5** przedstawiono sposób wykorzystania powierzchni w Gminie Kamień Krajeński, a na **Rycinie 11** przedstawiono uwarunkowania środowiskowo-kulturowe Gminy.

Tabela 5. Kierunki wykorzystywania powierzchni w Gminie Kamień Krajeński

Kierunek wykorzystania powierzchni	Powierzchnia (ha)	% udział w ogóle powierzchni w Gminie
użytki rolne	11 331	69,38
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	3 659	22,41
grunty pod wodami	376	2,30
grunty zabudowane i zurbanizowane	488	2,99
użytki ekologiczne	19	0,12
nieużytki	453	2,77
tereny różne	5	0,03
Powierzchnia Gminy ogółem	16 331	100,00

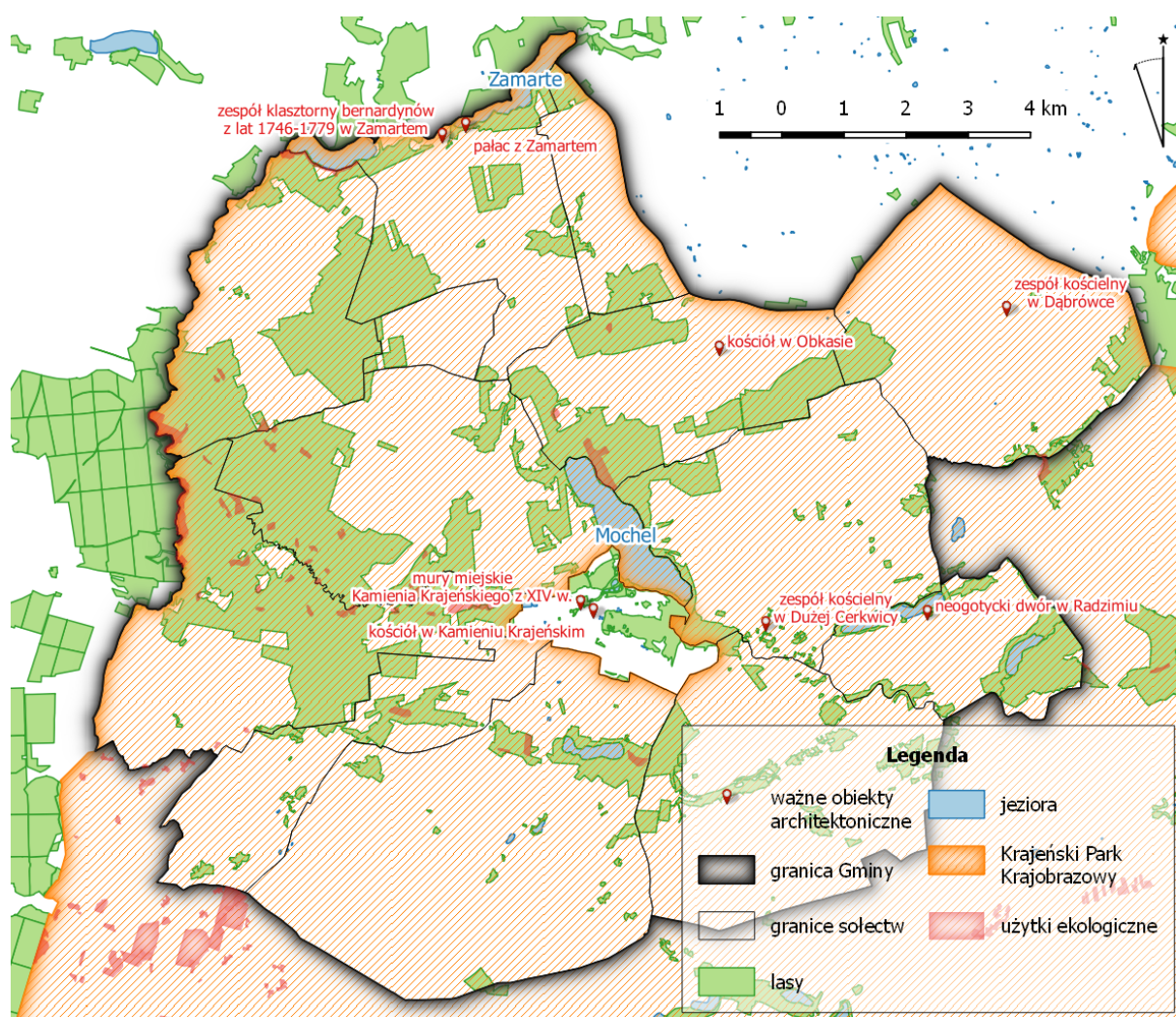
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na rok 2014)

¹⁴ średnia dla Gminy to 5,55

¹⁵ lata 2007-2017

¹⁶ wszystkie dane pochodzą od Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim

¹⁷ Dz. U. 2018 poz. 142 ze zm.

Ryc. 11. Uwarunkowania środowiskowo-kulturowe Gminy Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne

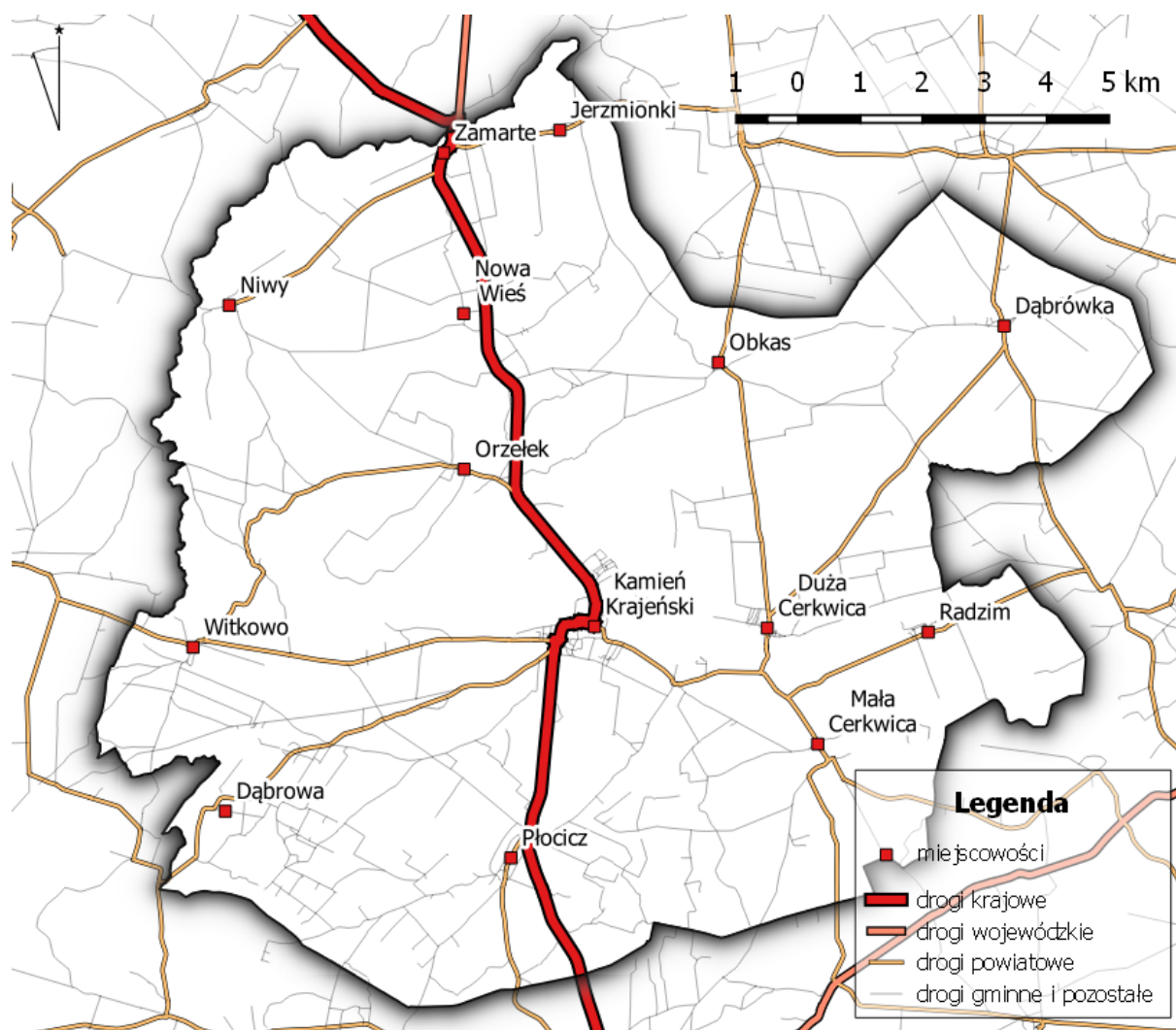
2.5. Uwarunkowania i bariery przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne Gminy Kamień Krajeński

Przebiegająca przez obszar Gminy droga krajowa nr 25 zapewnia odpowiednią dostępność drogową. Dostęp do dróg wojewódzkich zapewniony jest przez drogi powiatowe. Rozbudowana sieć dróg gminnych cechuje się jednak złym lub bardzo złym stanem technicznym.

Przez obszar Gminy przebiega także linia kolejowa nr 281 relacji Oleśnica – Chojnice, ale w chwili obecnej nie obsługuje przewozów pasażerskich. To duża bariera dla mieszkańców Gminy, ponieważ w istotnym stopniu ogranicza dostęp do większych ośrodków miejskich:

- Chojnic – oddalonych o 22 km,
- Nakła nad Notecią – oddalonego o 55 km,
- Bydgoszczy – oddalonej o 70 km od Kamienia Krajeńskiego.

Na **Rycinie 12** przedstawiono główny układ drogowy w Gminie Kamień Krajeński.

Ryc. 12. Układ drogowy Gminy Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne

Obsługę instytucjonalną Gminy Kamień Krajeński zapewniają:

- Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim,
- Miejsko – Gminny Zespół Usług Oświatowych w Kamieniu Krajeńskim,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego w Kamieniu Krajeńskim,
- Szkoła Podstawowa w Dużej Cerkwicy,
- Szkoła Podstawowa w Zamartem,
- Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury w Kamieniu Krajeńskim,
- Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim,
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim,
- Samodzielna Publiczna Miejsko – Gminna Przychodnia w Kamieniu Krajeńskim,
- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim Sp. z o.o. w Kamieniu Krajeńskim.

Na terenie Gminy Kamień Krajeński działa 9 ochotniczych straży pożarnych. Ponadto w Gminie funkcjonują:

- Dom Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim (jednostka powiatowa),
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Małej Cerkwicy (jednostka powiatowa),

- Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży w Kamieniu Krajeńskim (prowadzona przez Zgromadzenie Sióstr Świętej Elżbiety).

Budynki i przestrzenie pełniące funkcje społeczne charakteryzuje często zły stan techniczny – budynek biblioteki wymaga termomodernizacji, a teren Domu Pomocy Społecznej dostosowania do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. Budynek po byłej szkole podstawowej w Orzełku w chwili obecnej nie jest wykorzystywany.

2.6. Wnioski

Zaawansowanie procesu starzenia się ludności w Gminie Kamień Krajeński dotyczy w szczególności części miejskiej Gminy. Relacje pomiędzy poszczególnymi grupami ekonomicznymi stają się coraz bardziej istotne z uwagi na zmniejszającą się liczbę ludności w wieku produkcyjnym oraz zmniejszającą się liczbę urodzeń. Należy nadmienić, że społeczeństwo polskie cieszy się coraz dłuższym życiem. Wypadkowa tych zjawisk sprawia, że w najbliższych latach niezwykle istotnymi wyzwaniami stanie się zachowanie zdrowia i sprawności osób starszych, potrzeba stworzenia warunków aktywności pozazawodowej osób starszych czy potrzeba wspomagania modelu rodziny wielopokoleniowej.

Jeśli chodzi o zagadnienie bezrobocia, w **Rozdziale 2.1.** ujawniono występowanie stanu kryzysowego. Bezrobocie jest istotnym problemem w Gminie Kamień Krajeński, jednak z uwagi na brak możliwości pozyskania szczegółowych danych, nie jest możliwe zbadanie problemów rynku pracy w podziale na sołectwa czy jednostki strukturalne w mieście, a zatem nie jest możliwe użycie tego zjawiska do delimitacji obszaru zdegradowanego. Zagadnienie to będzie poruszane w dalszej części Programu pośrednio, gdyż z problemem bezrobocia wiążą się także inne problemy społeczne takie jak niska samowystarczalność ekonomiczna ludności (która dotyczy w szczególności obszaru wiejskiego Gminy) oraz zagrożenie bezpieczeństwa funkcjonowania rodzin (problem ten dotyczy w szczególności miasta Kamień Krajeński).

Mając na uwadze sprawy związane z szeroko rozumianą oświatą należy zaznaczyć, iż w przypadku miasta Kamień Krajeński placówki wychowania przedszkolnego dysponują wystarczającą liczbą miejsc, jednak mimo to ponad 40% dzieci w wieku 3-5 lat nie jest objęta wychowaniem przedszkolnym (zarówno na obszarze wiejskim jak i miejskim). Zagadnienie to będzie zatem poruszane zarówno na obszarze wiejskim jak i miejskim.

Zagrożenie przestępczością w Gminie Kamień Krajeński nie wykazuje stanu kryzysowego, ponieważ dane zebrane bezpośrednio od Komendy Powiatowej w Sępólnie Krajeńskim za rok 2017, na tle powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego stawiają ją w korzystnym świetle. To duży atut Gminy. Gmina Kamień Krajeński nie zamierza w tym względzie podejmować działań naprawczych.

Sferę gospodarczą, którą na potrzebę uproszczonej diagnozy zbadano dwoma wskaźnikami, charakteryzuje występowanie stanu kryzysowego. Mieszkańców Gminy Kamień Krajeński cechuje niższa od zaprezentowanych skal odniesienia¹⁸ przedsiębiorczość i aktywność zawodowa. Sfera ta będzie przedmiotem dalszej analizy, ale tylko dla obszaru wiejskiego, ponieważ dane pochodzące z Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim

¹⁸ powiat sępoleński i województwo kujawsko-pomorskie

wskazują, że problem niskiej aktywności gospodarczej dotyczy przede wszystkim obszaru wiejskiego.

Gmina Kamień Krajeński jest atrakcyjnym miejscem na wypoczynek. Położona w granicach Krajeńskiego Parku Krajobrazowego oprócz walorów krajobrazowych posiada także istotny potencjał kulturowy. Istnieje jednak wiele barier, które uniemożliwiają zrównoważony rozwój Gminy – począwszy od społecznych po infrastrukturalne takie jak:

- peryferyjność,
- niedoinwestowanie,
- postępująca degradacja budynków i przestrzeni pełniących funkcje społeczne.

Poniżej, w **Tabeli 6**, zestawiono syntetycznie najważniejsze zdiagnozowane w uproszczonej diagnozie Gminy Kamień Krajeński problemy społeczno-gospodarcze, które będą podstawą diagnozy mającej na celu identyfikację stanu kryzysowego. Wstępnie określono również przyczyny zaobserwowanych negatywnych zjawisk. Wiedza ta zostanie poszerzona na etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Kamień Krajeński, a także w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji. Bez znajomości lokalnych uwarunkowań, na tym etapie diagnozy nie można bezsprzecznie przesądzić co jest główną przyczyną określonych problemów. Służyć temu będzie właśnie szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji, dzięki której możliwe stanie się poznanie pierwotnych źródeł problemów i zjawisk kryzysowych zdiagnozowanych na terenie obszaru rewitalizacji, tak aby móc reagować na przyczyny, a nie tylko na objawy kryzysu.

Tabela 6. Zdiagnozowane na terenie Gminy Kamień Krajeński problemy społeczno-gospodarcze wraz z wstępnym określeniem przyczyn

Lp.	Zdiagnozowany problem	Obszar Gminy w szczególnym stopniu narażony na występowanie stanu kryzysowego		Możliwe przyczyny
		obszar wiejski Gminy Kamień Krajeński	obszar miejski Gminy Kamień Krajeński	
1.	Zaawansowanie starzenia się ludności	-	x	<ul style="list-style-type: none"> - malejąca liczba urodzeń, - odpływ osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym do innych gmin, miast, - wzrost długości życia osób w wieku poprodukcyjnym
2.	Bezrobocie	x	x	<ul style="list-style-type: none"> - brak miejsc pracy, - niedostosowanie ofert pracy do kwalifikacji osób bezrobotnych, - zjawisko „dziedziczenia” bezrobocia (głównie obszary popegeerowskie)
3.	Niski poziom wychowania i edukacji przedszkolnej dzieci w wieku 3-5 lat	x	x	<ul style="list-style-type: none"> - niska świadomość rodziców, - możliwość zapewnienia opieki dzieci w domu (specyfika pracy w rolnictwie), - niskie dochody osiągane przez gospodarstwa domowe
4.	Zagrożenie przestępczością, w tym wśród młodocianych	-	-	<ul style="list-style-type: none"> - brak niniejszego problemu na obszarze Gminy
5.	Niska samowystarczalność ekonomiczna	x	-	<ul style="list-style-type: none"> - wysokie bezrobocie, - bierność zawodowa, - traktowanie świadczeń pomocy społecznej jako źródła dochodu
6.	Zagrożenie bezpieczeństwa funkcjonowania rodzin	-	x	<ul style="list-style-type: none"> - uzależnienia, - przemoc w rodzinie, - brak odpowiednich wzorców zachowań

7.	Niska przedsiębiorczość mieszkańców/osób w wieku produkcyjnym	x	-	<ul style="list-style-type: none"> – problemy z finansowaniem startu i poszerzania działalności przez inwestycje, – bariery prawne (np. zmienność i niepewność prawa) – bariery wynikające ze stosunków pracy i rynku pracy (np. brak elastyczności w zatrudnianiu i zwalnianiu pracowników, zbyt wysokie i łatwe do otrzymania zasiłki dla bezrobotnych, trudne do spełniania standardy bezpieczeństwa i higieny pracy), – bariery w wykorzystywaniu funduszy strukturalnych
----	---	---	---	--

Źródło: opracowanie własne

III. Obszar zdegradowany

Delimitacja obszaru zdegradowanego w Gminie Kamień Krajeński została przeprowadzona osobno dla obszaru wiejskiego i osobno dla miasta. W obu przypadkach posłużono się metodą wskaźnikową.

3.1. Delimitacja obszaru zdegradowanego dla obszaru wiejskiego – metodologia oraz skala problemów

Mnogość dróg służących delimitacji obszaru zdegradowanego na obszarach wiejskich zgodnie z „Zasadami programowania...”, niesie za sobą konieczność prostego przedstawienia jednej z nich, dzięki której możliwe było wyznaczenie obszaru zdegradowanego.

Dla wybranych negatywnych zjawisk¹⁹ określono średnią wartość dla Gminy Kamień Krajeński i za znajdujące się w stanie kryzysowym sołectwa uznawano te, w których wartość wskaźnika danego zjawiska przyjmowała wartość mniej korzystną od średniej dla Gminy. Dzięki zsumowaniu liczby przekroczeń wszystkich badanych negatywnych zjawisk, możliwe stało się wytypowanie sołectw, które cechuje ich koncentracja.

Analiza została przeprowadzona o wskaźniki ze sfery społecznej oraz gospodarczej. Aby zaliczyć dane sołectwo do obszaru zdegradowanego, zgodnie z wytycznymi „Zasad programowania...” konieczne było jednoczesne spełnienie dwóch warunków:

- na terenie sołectwa identyfikuje się co najmniej 2 problemy społeczne, które zdefiniowane są poprzez wskaźniki wymienione w liście wskaźników stanu kryzysowego na obszarach wiejskich²⁰,
- na terenie sołectwa identyfikuje się także co najmniej jedno negatywne zjawisko z pozostałych sfer, o których mowa przy definicji stanu kryzysowego (sfera środowiskowa lub/i gospodarcza lub/i przestrzenno-funkcjonalna lub/i techniczna)²¹

3.1.1. Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych

Jednym z istotnych problemów Gminy Kamień Krajeński jest niska samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych, co potwierdza np. wskaźnik GUS (**Rycina 5**). Zwrócono się więc do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim z prośbą określenie w podziale na sołectwa i biorąc pod uwagę dane na stan 31.12.2017 r. liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

3.1.1.1. Wskaźnik – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

¹⁹ niska samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych, niski poziom wychowania i edukacji przedszkolnej dzieci w wieku 3-5 lat oraz niska aktywność gospodarcza

²⁰ Załącznik 3, Tabela 5 „Zasad programowania...”

²¹ za: „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” oraz „Zasady programowania...”

Dzięki odniesieniu liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej do średniej wartości dla Gminy możliwe jest określenie sołectw, które cechuje stan kryzysowy, tj. udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej jest wyższy niż średnia wartość dla Gminy.

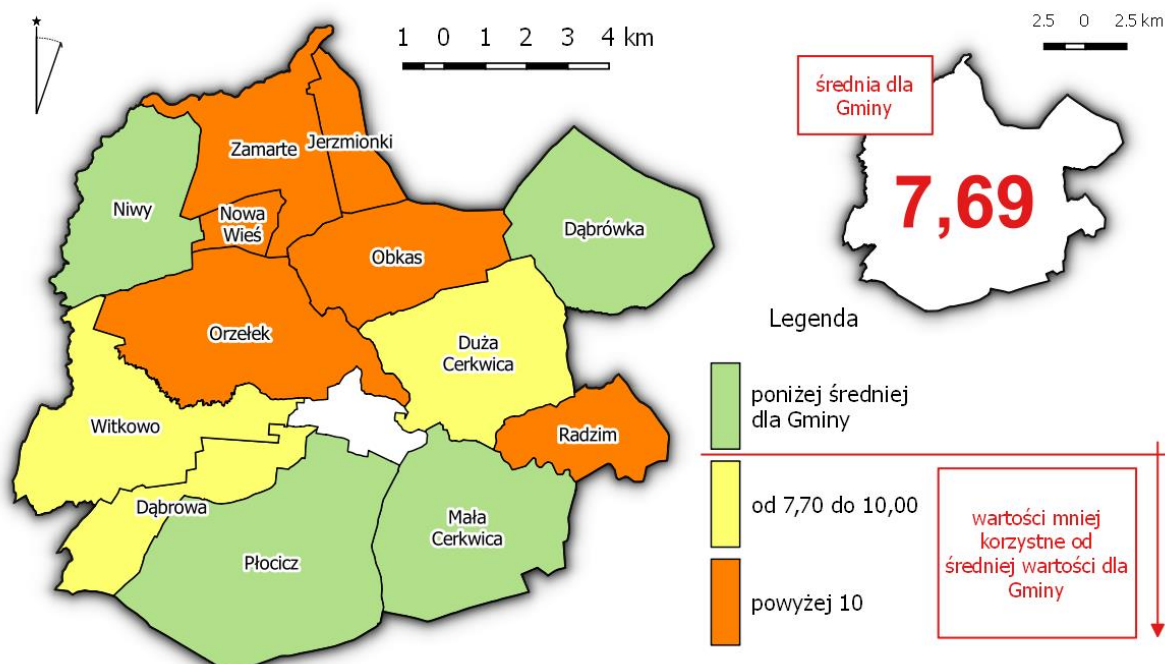
Wyniki przeprowadzonej analizy zaprezentowano w tabeli (**Tabela 7**) oraz na rycinie (**Rycina 13**).

Tabela 7. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Sołectwo	Liczba osób ogółem	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze ²²
1	Dąbrowa	248	23	9,27
2	Dąbrówka	689	42	6,10
3	Duża Cerkwica	371	33	8,89
4	Jerzmionki	119	19	15,97
5	Mała Cerkwica	404	6	1,49
6	Nowa Wieś	59	11	18,64
7	Niwy	152	9	5,92
8	Obkas	347	41	11,82
9	Orzełek	383	49	12,79
10	Płocicz	780	43	5,51
11	Radzim	260	50	19,23
12	Witkowo	226	19	8,41
13	Zamarte	597	69	11,56
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		7 008	539	7,69
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych UM i MGOPS w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

²² wartość wskaźnika wyrażona w %

Ryc. 13. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.1.2. Wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat

Wykluczenie społeczne przyjmować może różne formy i dotyczyć może różnych grup społecznych, w tym dzieci. Zwrócono się więc do Urzędu Miejskiego z prośbą o określenie liczby dzieci w wieku 3-5 lat, które objęte są wychowaniem przedszkolnym w poszczególnych sołectwach biorąc pod uwagę stan na 31.12.2017 r.

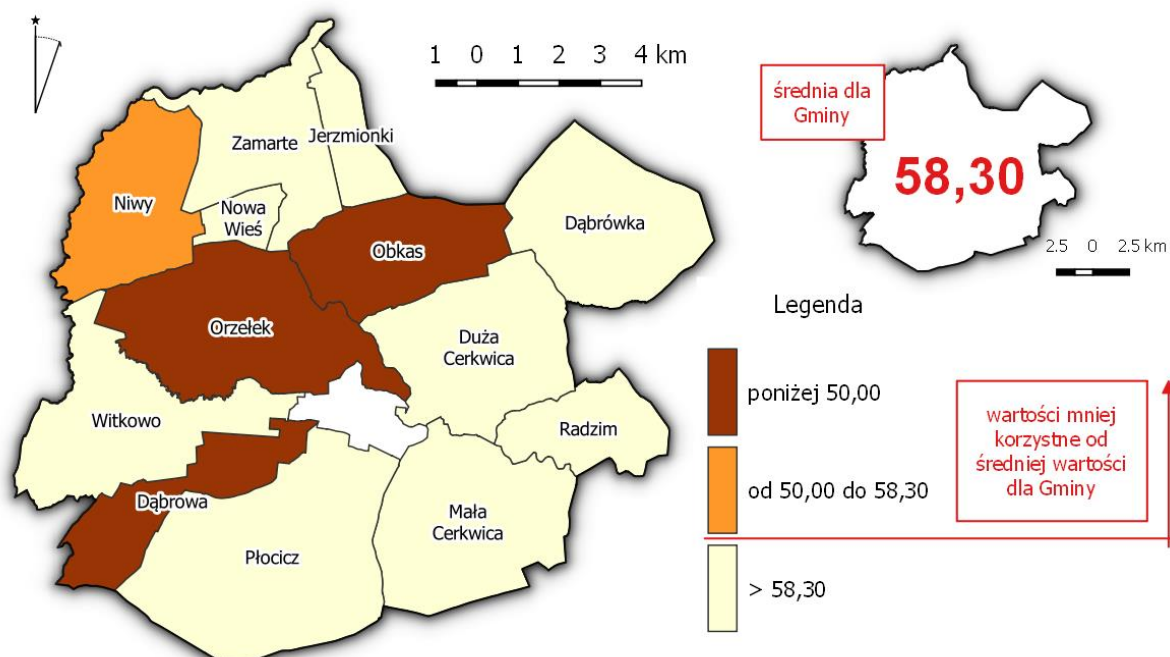
3.1.2.1. Wskaźnik – Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym

Dzięki odniesieniu liczby dzieci w wieku 3-5 lat, które objęte są wychowaniem przedszkolnym do ogółu dzieci w tym przedziale wiekowym na danym obszarze możliwe jest określenie sołectw, które charakteryzuje koncentracja negatywnego zjawiska, tzn. procentowy udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym jest niższy niż średnia dla Gminy. Wyniki przeprowadzonej analizy wewnątrzgminnej zostały zaprezentowane w tabeli oraz na rycinie (**Tabela 8, Rycina 14**).

Tabela 8. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Sołectwo	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym ²³
1	Dąbrowa	11	5	45,45
2	Dąbrówka	24	15	62,50
3	Duża Cerkwica	17	11	64,71
4	Jerzmionki	7	5	71,43
5	Mała Cerkwica	12	8	66,67
6	Nowa Wieś	1	1	100,00
7	Niwy	7	4	57,14
8	Obkas	12	2	16,67
9	Orzełek	15	7	46,67
10	Płocicz	38	24	63,16
11	Radzim	10	6	60,00
12	Witkowo	7	5	71,43
13	Zamarte	20	15	75,00
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		259	151	58,30
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

Ryc. 14. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

²³ wartość wskaźnika wyrażona w %

3.1.3. Klimat aktywności gospodarczej

Aby określić klimat aktywności gospodarczej w sołectwach Gminy Kamień Krajeński, zwrócono się do Urzędu Miejskiego z prośbą o określenie liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych w podziale na sołectwa, biorąc pod uwagę stan na 31.12.2017 r. Dane te odniesiono do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym.

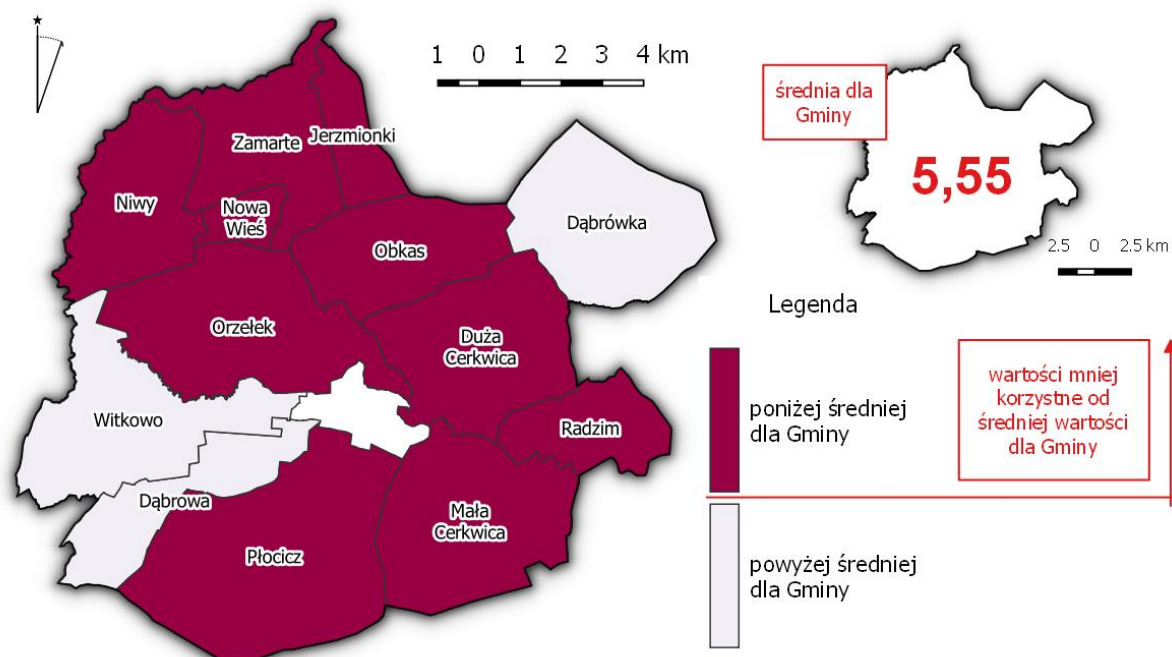
3.1.3.1. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tak sformułowany wskaźnik pozwala na określenie aktywności gospodarczej osób w wieku produkcyjnym w sołectwach Gminy Kamień Krajeński. Wartości niższe od średniej dla Gminy Kamień Krajeński oznaczają mniejszą aktywność gospodarczą i są tym samym mniej korzystne. Wyniki przeprowadzonej analizy przedstawiono w tabeli oraz na rycinie (Tabela 9, Rycina 15).

Tabela 9. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Sołectwo	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze
1	Dąbrowa	151	11	7,28
2	Dąbrówka	397	24	6,05
3	Duża Cerkwica	200	6	3,00
4	Jerzmionki	63	2	3,17
5	Mała Cerkwica	258	13	5,04
6	Nowa Wieś	35	1	2,86
7	Niwy	94	3	3,19
8	Obkas	221	8	3,62
9	Orzełek	242	8	3,31
10	Płocicz	487	18	3,70
11	Radzim	146	5	3,42
12	Witkowo	151	9	5,96
13	Zamarte	355	14	3,94
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		4 238	235	5,55
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

Ryc. 15. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.1.4. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy

Dla wszystkich sołectw Gminy Kamień Krajeński przeprowadzono diagnozę mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego. Użyto następujących wskaźników:

1. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze,
2. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym,
3. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

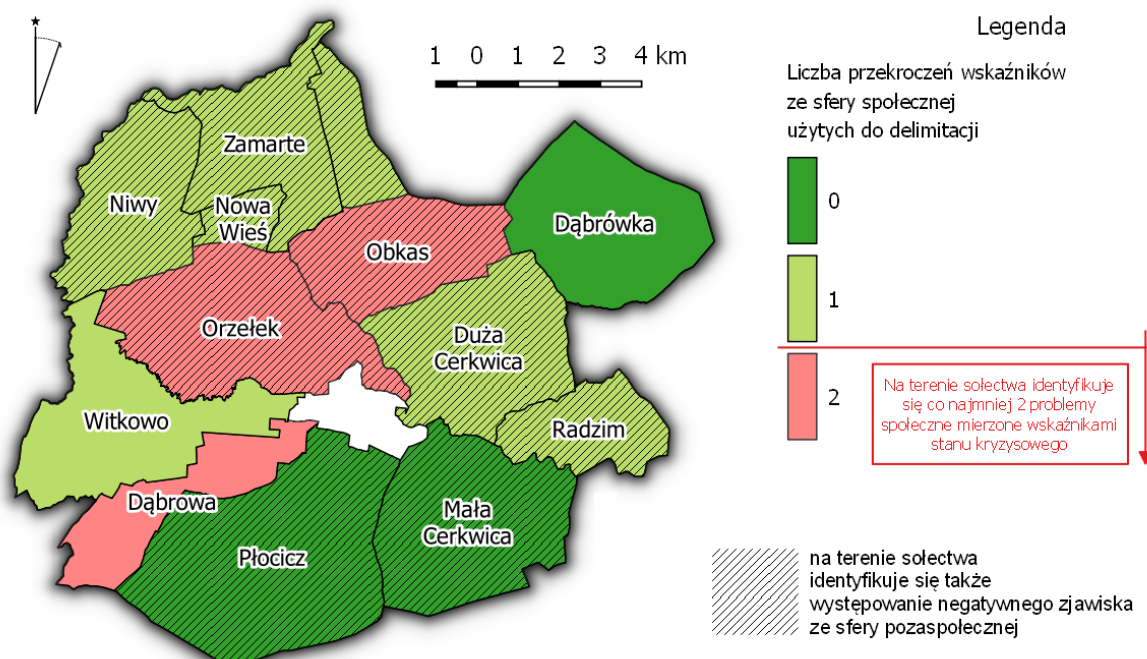
Dwa wskaźniki (wskaźniki 1 i 2) definiowały skalę problemów społecznych, jeden (wskaźnik 3) odnosił się do sfery gospodarczej. Zgodnie z przyjętą zasadą delimitacji obszaru zdegradowanego, do obszaru zdegradowanego należy zaliczyć sołectwa spełniające jednocześnie warunki wymienione w **podrozdziale 3.1.**

W **Tabeli 10** zestawiono wszystkie wskaźniki użyte do delimitacji obszaru zdegradowanego. Na **Rycinie 16** przedstawiono również graficzną interpretację przeprowadzonej diagnozy.

Tabela 10. Podsumowanie analizy wskaźnikowej obszaru wiejskiego w Gminie Kamień Krajeński

Lp.	Sołectwo	SFERA SPOŁECZNA		SFERA GOSPODARCZA	Na terenie sołectwa identyfikuje się <u>co najmniej 2 problemy społeczne</u> mierzone wskaźnikami stanu kryzysowego	Liczba przekroczeń wskaźników użytych do delimitacji (szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych)	Na terenie sołectwa identyfikuje się także <u>co najmniej jedno negatywne zjawisko z pozostałych sfer</u> , o których mowa przy definicji stanu kryzysowego (sfera środowiskowa lub/i gospodarcza lub/i przestrzenno-funkcjonalna lub/i techniczna)	Czy dane sołectwo można zaliczyć do obszaru zdegradowanego zgodnie z „Zasadami programowania..”?
		Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze				
1	Dąbrowa	9,27	45,45	7,28	TAK	2	NIE	NIE
2	Dąbrówka	6,10	62,50	6,05	NIE	0	NIE	NIE
3	Duża Cerkwica	8,89	64,71	3,00	NIE	1	TAK	NIE
4	Jerzmionki	15,97	71,43	3,17	NIE	1	TAK	NIE
5	Mała Cerkwica	1,49	66,67	5,04	NIE	0	TAK	NIE
6	Nowa Wieś	18,64	100,00	2,86	NIE	1	TAK	NIE
7	Niwy	5,92	57,14	3,19	NIE	1	TAK	NIE
8	Obkas	11,82	16,67	3,62	TAK	2	TAK	TAK
9	Orzełek	12,79	46,67	3,31	TAK	2	TAK	TAK
10	Płocicz	5,51	63,16	3,70	NIE	0	TAK	NIE
11	Radzim	19,23	60,00	3,42	NIE	1	TAK	NIE
12	Witkowo	8,41	71,43	5,96	NIE	1	NIE	NIE
13	Zamarte	11,56	75,00	3,94	NIE	1	TAK	NIE
WARTOŚĆ ŚREDNIA								
Gmina Kamień Krajeński		7,69	58,30	5,55	-	-	-	-
		wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy						

Źródło: opracowanie własne

Ryc. 16. Podsumowanie analizy wskaźnikowej obszaru wiejskiego w Gminie Kamień Krajeński – ujęcie graficzne

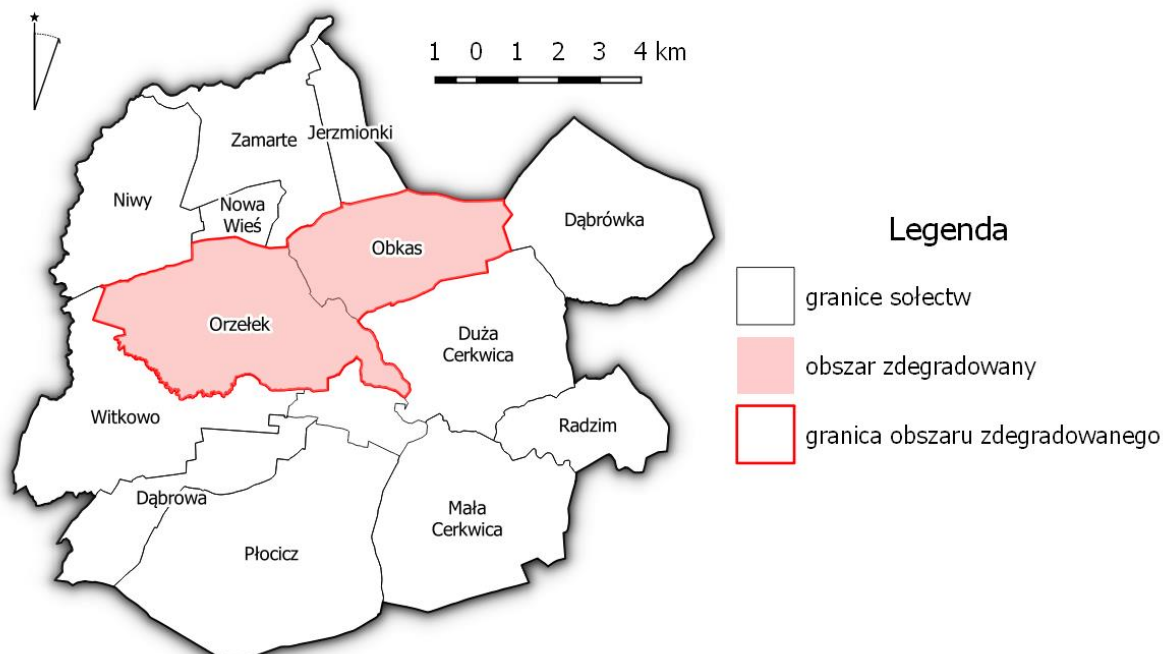
Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z przyjętą metodą delimitacji obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy do obszaru zdegradowanego zalicza się więc następujące sołectwa:

1. Obkas,
2. Orzełek.

Tak wyznaczony obszar zdegradowany na obszarze wiejskim zajmuje powierzchnię **2 883 ha (17,65%** ogółu powierzchni w Gminie) i zamieszkały jest przez **730 osób (10,42%** ogółu mieszkańców w Gminie). Na **Rycinie 17** przedstawiono graficznie granice obszaru zdegradowanego obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński.

Ryc. 17. Granice obszaru zdegradowanego obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński na tle Gminy

Źródło: opracowanie własne

3.2. Delimitacja obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński – metodologia oraz skala problemów

Zgodnie z „Zasadami programowania...” miasto podzielono na jednostki strukturalne (**podrozdział 1.2.**). Następnie dokonano diagnozy jednostek strukturalnych dla identyfikacji stanu kryzysowego. Wybrano 3 wskaźniki z listy wskaźników stanu kryzysowego dla małych miast i jeden autorski wskaźnik, który na etapie diagnozy został skonsultowany z Departamentem Rozwoju Regionalnego UMWKP. Trzy wskaźniki dotyczą sfery społecznej, a jeden dotyczy sfery technicznej.

Za obszar zdegradowany mogą być uznane te jednostki strukturalne, w których:

1. co najmniej 2 z 4 wskaźników wybranych wskaźników przyjmują wartości mniej korzystne od średnich wartości dla Gminy.
2. przynajmniej jednym ze wskaźników ze wskaźników przyjmujących wartość mniej korzystną od średniej dla Gminy musi być wskaźnik ze sfery społecznej i przynajmniej jednym ze wskaźników przyjmujących wartość mniej korzystną od średniej wartości dla Gminy musi być wskaźnik spoza sfery społecznej.

W kolejnych podrozdziałach określono wskaźniki użyte do delimitacji obszaru zdegradowanego w mieście Kamień Krajeński.

3.2.1. Zaawansowanie procesu starzenia się ludności

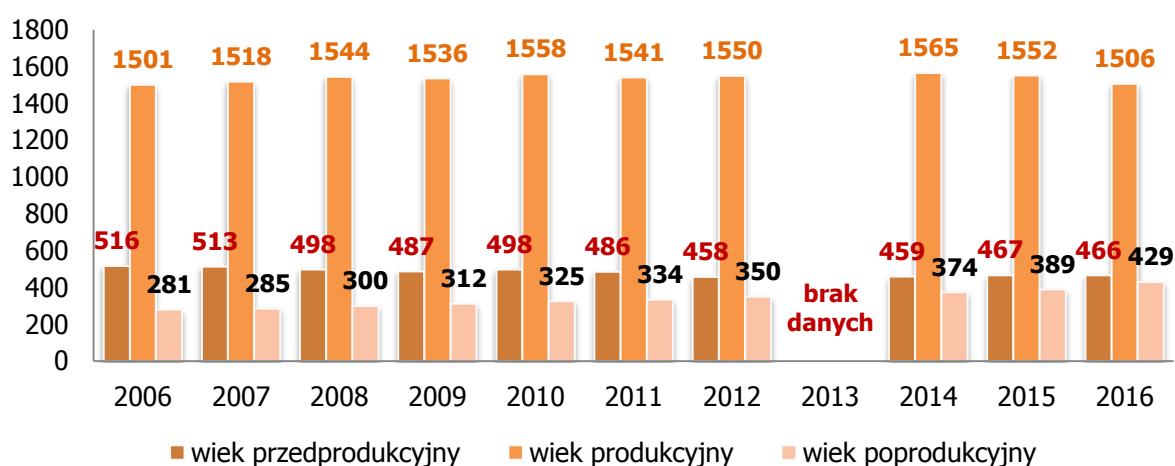
Uproszczona diagnoza Gminy Kamień Krajeński ukazała, iż starzenie się ludności dotyczy w szczególności miasta Kamień Krajeński. Potwierdzają to dane GUS za lata 2006-2016 ukazujące zmianę liczebności poszczególnych grup ekonomicznych w mieście (**Tabela 11, Rycina 18**).

Tabela 11. Zmiana liczebności poszczególnych grup ekonomicznych w Kamieniu Krajeńskim na przestrzeni lat 2006-2016

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	516	513	498	487	498	486	458	-*	459	467	466
Udział (%) osób w wieku przedprodukcyjnym względem ogółu mieszkańców	22,45	22,15	21,26	20,86	20,92	20,58	19,42	-*	19,14	19,39	19,41
liczba osób w wieku produkcyjnym	1501	1518	1544	1536	1558	1541	1550	-*	1565	1552	1506
Udział (%) osób w wieku produkcyjnym względem ogółu mieszkańców	65,32	65,54	65,93	65,78	65,43	65,27	65,73	-*	65,26	64,45	62,72
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	281	285	300	312	325	334	350	-*	374	389	429
Udział (%) osób w wieku poprodukcyjnym względem ogółu mieszkańców	12,23	12,31	12,81	13,36	13,65	14,15	14,84	-*	15,60	16,15	17,87

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za lata 2006-2016

* - brak danych

Ryc. 18. Liczebność poszczególnych grup ekonomicznych w Kamieniu Krajeńskim na przestrzeni lat 2006-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza zebranych danych pozwala stwierdzić, iż proces starzenia się ludności w mieście nasila się i ma trwały charakter. Osoby w wieku poprodukcyjnym to

najdynamiczniej powiększająca się grupa ekonomiczna. Jak wspomniano wcześniej, grupa ta stanowić będzie w najbliższych latach duże wyzwanie dla samorządu lokalnego. Zwrócono się więc do Urzędu Miejskiego z prośbą o dane dotyczące liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w podziale na jednostki strukturalne biorąc pod uwagę stan na 31.12.2017 r.

3.2.1.1. Wskaźnik – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

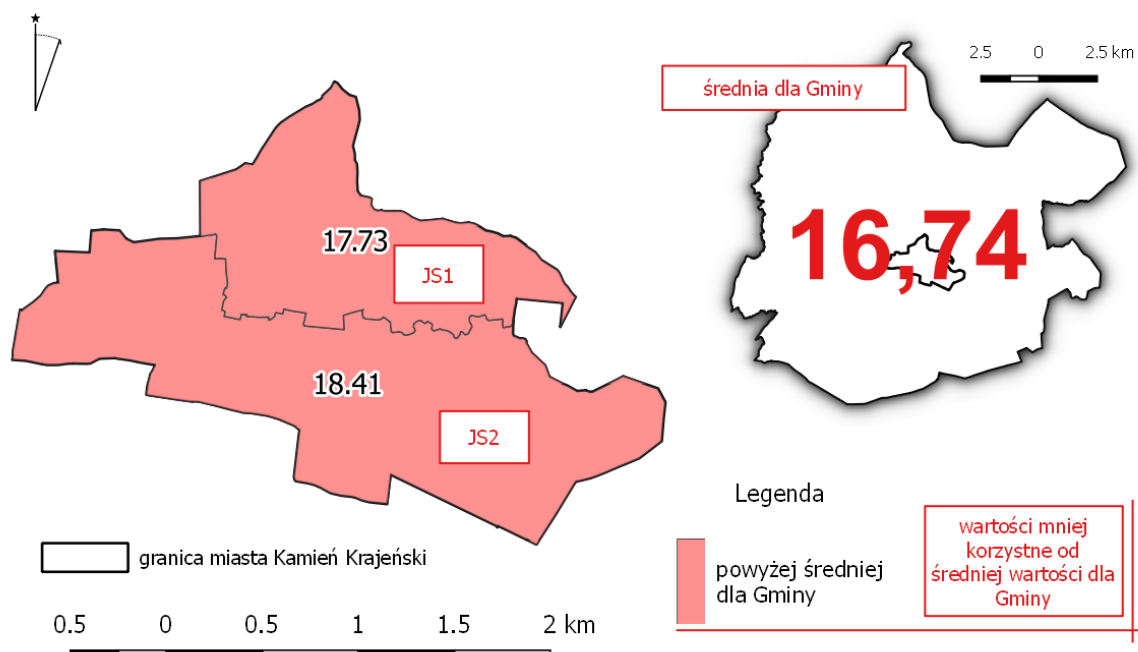
Dzięki odniesieniu udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w danej jednostce strukturalnej do średniej dla Gminy, możliwe jest określenie stanu kryzysowego. Wyniki przeprowadzonej analizy przedstawiono w tabeli oraz na rycinie (**Tabela 12, Rycina 19**). Zgodnie z przeprowadzoną analizą obie jednostki przyjmują wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy.

Tabela 12. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Jednostka strukturalna	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Liczba ludności ogółem	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze ²⁴
1	JS1	205	1 156	17,73
2	JS2	224	1 217	18,41
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		1 173	7 008	16,74
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

²⁴ wartość wyrażona w %

Ryc. 19. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.2.2. Wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat

Podobnie jak w przypadku obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński zwrócono się do MGOPS w Kamieniu Krajeńskim z prośbą określenie liczby dzieci w wieku 3-5 lat, które objęte są wychowaniem przedszkolnym. Wnioskowane dane zagregowano według jednostek strukturalnych i prezentują stan na koniec roku 2017.

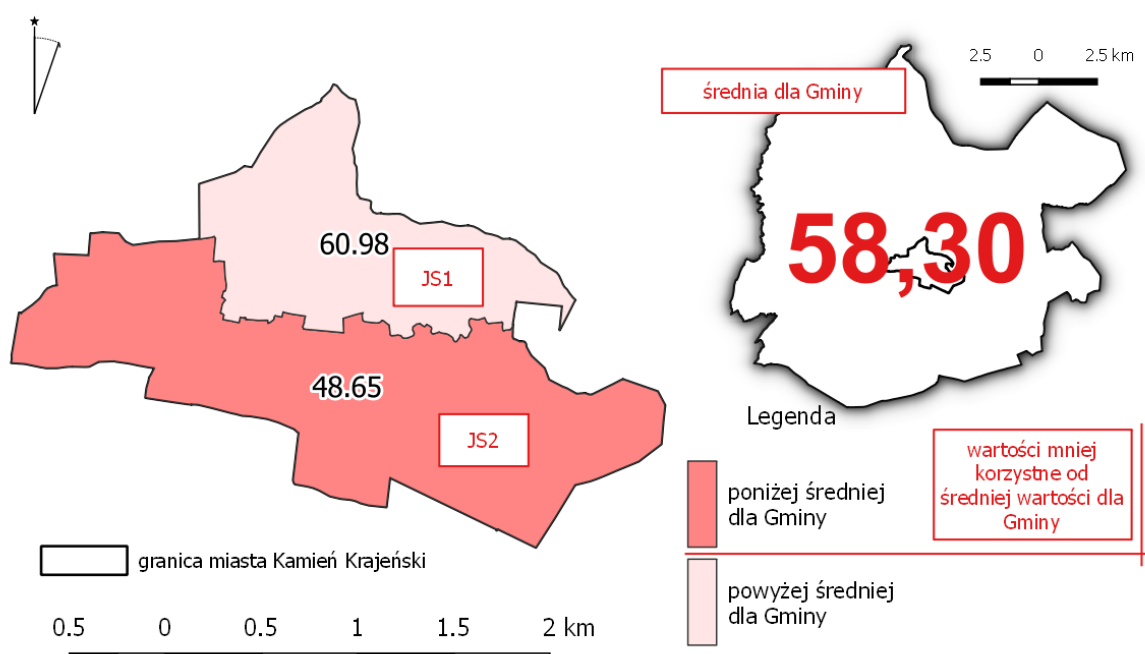
3.2.2.1 Wskaźnik – Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym

Zgodnie z zebranymi danymi jednostka strukturalna „JS2” przyjmuje wartość wskaźnika mniej korzystną od średniej dla Gminy. Jednostka strukturalna „JS1” plasuje się powyżej średniej. W **Tabeli 13** oraz na **Rycinie 20** zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy.

Tabela 13. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Jednostka strukturalna	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym ²⁵
1	JS1	41	25	60,98
2	JS2	37	18	48,65
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		259	151	58,30
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

Ryc. 20. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.2.3. Bezpieczeństwo funkcjonowania rodzin, porządek publiczny

Uproszczona diagnoza ukazała, że na problem niskiego poziomu bezpieczeństwa funkcjonowania rodzin dotyczy w szczególności obszaru miejskiego. Zwrócono się więc do Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Krajeńskim z prośbą o określenie ilości interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego na obszarze miejskim. Zebrane dane przypisano do określonych jednostek strukturalnych. Dane prezentują stan za rok 2017.

²⁵ wartość wskaźnika wyrażona w %

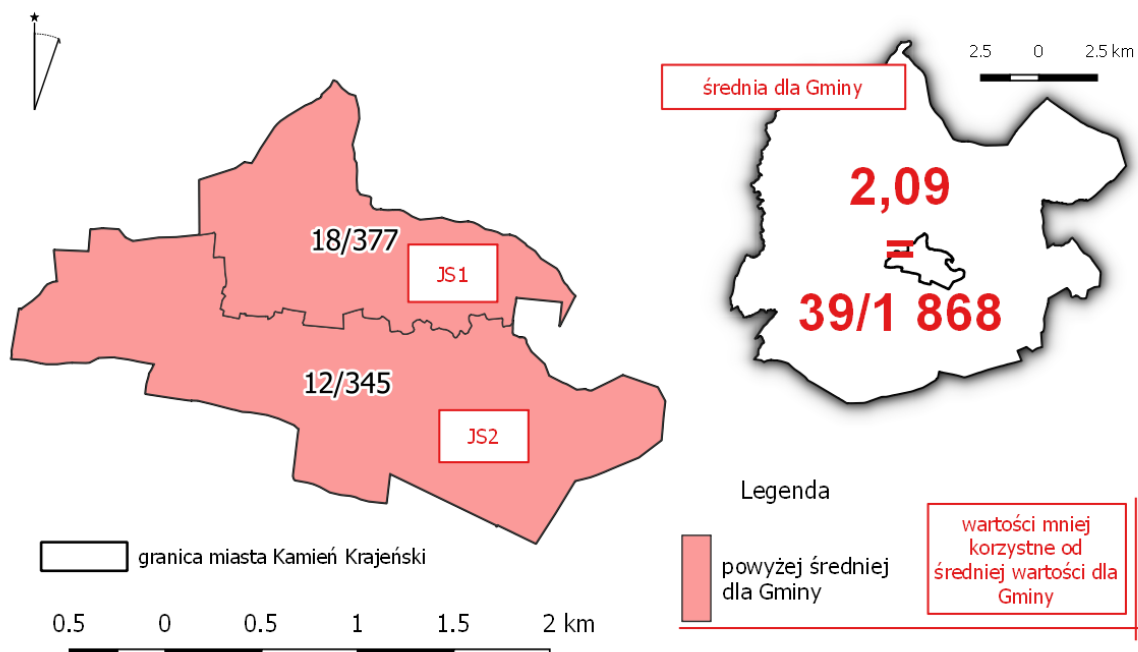
3.2.3.1. Wskaźnik – Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze

Zgodnie z zebranymi danymi w obu jednostkach strukturalnych obszaru miejskiego bezpieczeństwo funkcjonowania rodzin jest zagrożone – wskaźnik przyjmuje wartość mniej korzystną od średniej dla Gminy. W **Tabeli 14** oraz na **Rycinie 21** zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy.

Tabela 14. Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Jednostka strukturalna	Liczba gospodarstw domowych	Liczba interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego	Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze	Liczba interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego na 100 gospodarstw domowych w danym sołectwie
1	JS1	377	18	18/377	4,77
2	JS2	345	12	12/345	3,48
WARTOŚĆ ŚREDNIA					
Gmina Kamień Krajeński		1 868	39	39/1 868	2,09
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy					

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim i Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Krajeńskim, stan za rok 2017

Ryc. 21. Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.2.4. Stan techniczny urządzeń infrastruktury społecznej

Infrastruktura społeczna definiowana jest jako zespół instytucji i usług zaspokajających w zorganizowany sposób ludzkie potrzeby w dziedzinie prawa, bezpieczeństwa, kształcenia, oświaty, kultury, opieki społecznej, służby zdrowia i budownictwa mieszkalnego. Należy mieć na uwadze, że nie jest ona ograniczona tylko do samych urządzeń, ale składa się również instytucji świadczących usługi społeczne, zatrudnionych w nich pracowników, stosowanych rozwiązań organizacyjnych i obowiązujących prawnych uregulowań ich działalności.

W poprzednich podrozdziałach zdefiniowano występowanie stanu kryzysowego w mieście Kamień Krajeński biorąc pod uwagę następujące problemy społeczne:

1. starzejące się społeczeństwo,
2. brak powszechności wychowania przedszkolnego,
3. zagrożenie bezpieczeństwa funkcjonowania rodzin, porządku publicznego.

Problemy społeczne są podstawą definiowania stanu kryzysowego na danym obszarze, ale ważnym problemem danego obszaru są również ograniczenia infrastrukturalne (techniczne) budynków i przestrzeni pełniących te funkcje. Niekorzystne właściwości elementów infrastruktury społecznej²⁶ mogą uniemożliwić podjęcie działań o charakterze rewitalizacyjnym.

W swym materialnym aspekcie ograniczenia i utrudnienia mogą przybrać różne formy:

- postępująca degradacja stanu technicznego budynków,

²⁶ lub mogących pełnić takie funkcje

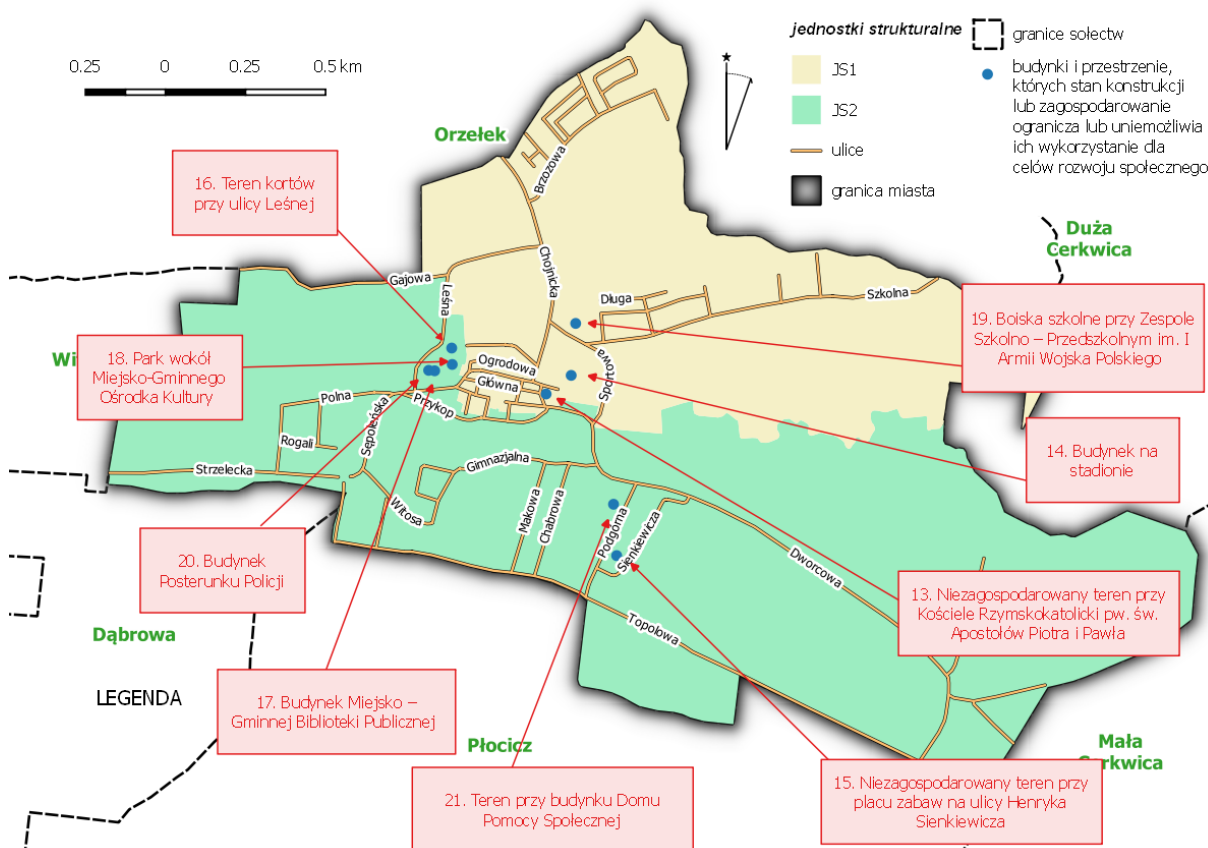
- brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie przez osoby niepełnosprawne,
- utrudniony dostęp lub jego brak (w tym dla osób starszych).

W związku z tym zwrócono się do Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim z prośbą o określenie, które budynki i przestrzenie pełniące lub mogące pełnić funkcje społeczne reprezentują niewystarczający stan techniczny, a jako miarę oceny przyjęto liczbę takich obiektów przypadających na 100 ha w danej jednostce strukturalnej.

3.2.4.1 Wskaźnik – Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej

Wskaźnik liczby budynków i przestrzeni w złym stanie technicznym – ograniczający lub uniemożliwiający ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego – przypadających na każde 100 ha danej jednostki strukturalnej informuje o jakości przestrzeni miejskiej w swym infrastrukturalnym wymiarze. Za znajdującą się w stanie kryzysowym jednostkę strukturalną uznano tę, w której wskaźnik przyjął wartość wyższą od średniej dla Gminy.

W **Tabeli 15** oraz na **Rycinie 23** zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy, a na **Rycinie 22** przedstawiono lokalizację obiektów spełniających powyższe kryteria w Kamieniu Krajeńskim.

Ryc. 22. Lokalizacja ujętych w analizie wewnątrzgminnej budynków i przestrzeni

Źródło: opracowanie własne

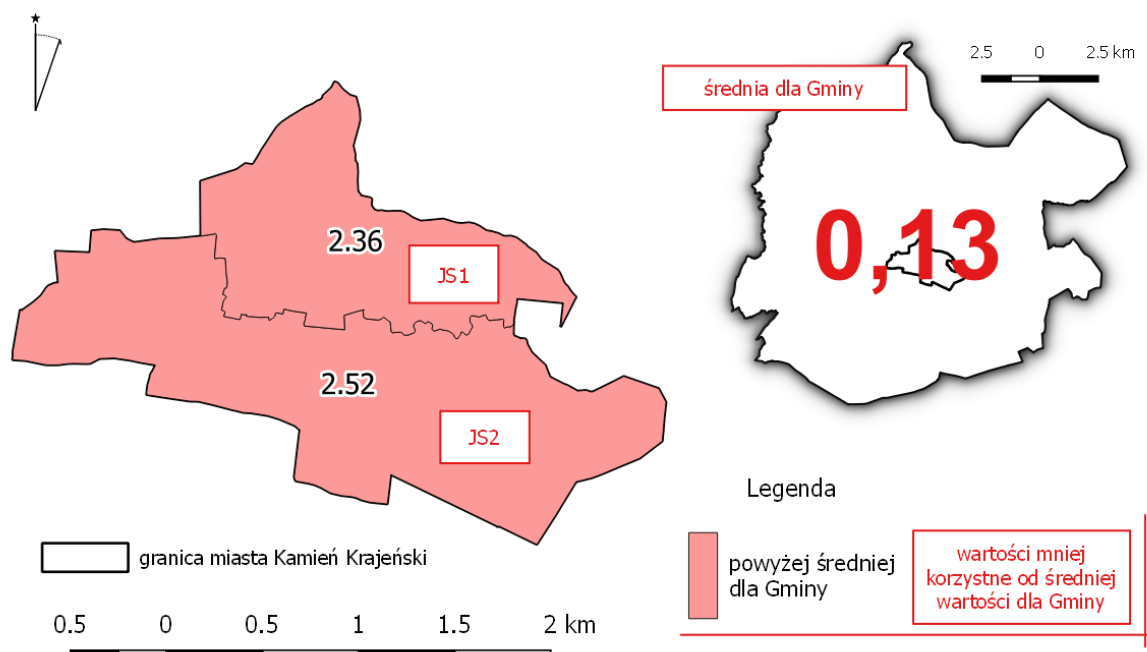
Tabela 15. Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Jednostka strukturalna	Liczba budynków i przestrzeni pełniących funkcje społeczne, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie	Powierzchnia (ha)	Liczba budynków i przestrzeni pełniących funkcje społeczne, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie na 100 ha w danej jednostce strukturalnej
1	JS1	3	127	2,36
2	JS2	6	238	2,52
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		21²⁷	16 331	0,13
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim, stan na koniec roku 2017

²⁷ były to następujące budynki i przestrzenie:

1. Budynek tzw. „Zielonej Szkoły” w sołectwie Dąbrowa,
2. Teren placu przy świetlicy w sołectwie Dąbrowa,
3. Teren placu zabaw i świetlicy w sołectwie Jerzmionki,
4. Teren przy placu zabaw w sołectwie Nowa Wieś,
5. Budynek świetlicy wiejskiej w sołectwie Nowa Wieś,
6. Teren przy placu zabaw w sołectwie Obkas (bloki),
7. Teren przy placu zabaw w sołectwie Obkas (wieś),
8. Budynek byłej szkoły podstawowej w sołectwie Orzełek,
9. Budynek szkoły w sołectwie Płocicz,
10. Budynek remizy OSP w sołectwie Radzim,
11. Budynek świetlicy wiejskiej w sołectwie Witkowo,
12. Niezagospodarowana działka za szkołą podstawową przeznaczona pod budowę świetlicy w sołectwie Zamarte,
13. Niezagospodarowany teren przy Kościele Rzymskokatolicki pw. św. Apostołów Piotra i Pawła na obszarze JS1,
14. Budynek na stadionie na obszarze JS1,
15. Niezagospodarowany teren przy placu zabaw na ulicy Henryka Sienkiewicza na obszarze JS2
16. Teren kortów przy ulicy Leśnej na obszarze JS2,
17. Budynek Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej na obszarze JS2,
18. Park wokół Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury na obszarze JS2,
19. Boiska szkolne przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym im. I Armii Wojska Polskiego na obszarze JS1,
20. Budynek Posterunku Policji na obszarze JS2,
21. Teren przy budynku Domu Pomocy Społecznej na obszarze JS2

Ryc. 23. Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.2.5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński

Dla wszystkich jednostek strukturalnych miasta Kamień Krajeński przeprowadzono diagnozę mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego. Użyto następujących wskaźników:

1. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze,
2. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym,
3. Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze,
4. Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej

Cztery wskaźniki (wskaźniki 1-3) definiowały skalę problemów społecznych, jeden (wskaźnik 4) odnosił się do sfery technicznej. Zgodnie z przyjętą zasadą delimitacji obszaru zdegradowanego, do obszaru zdegradowanego należy zaliczyć jednostki strukturalne spełniające jednocześnie warunki wymienione w **podrozdziale 3.2.**

W **Tabeli 16** zestawiono wszystkie wskaźniki użyte do delimitacji obszaru zdegradowanego.

Tabela 16. Podsumowanie analizy wskaźnikowej dla miasta Kamień Krajeński

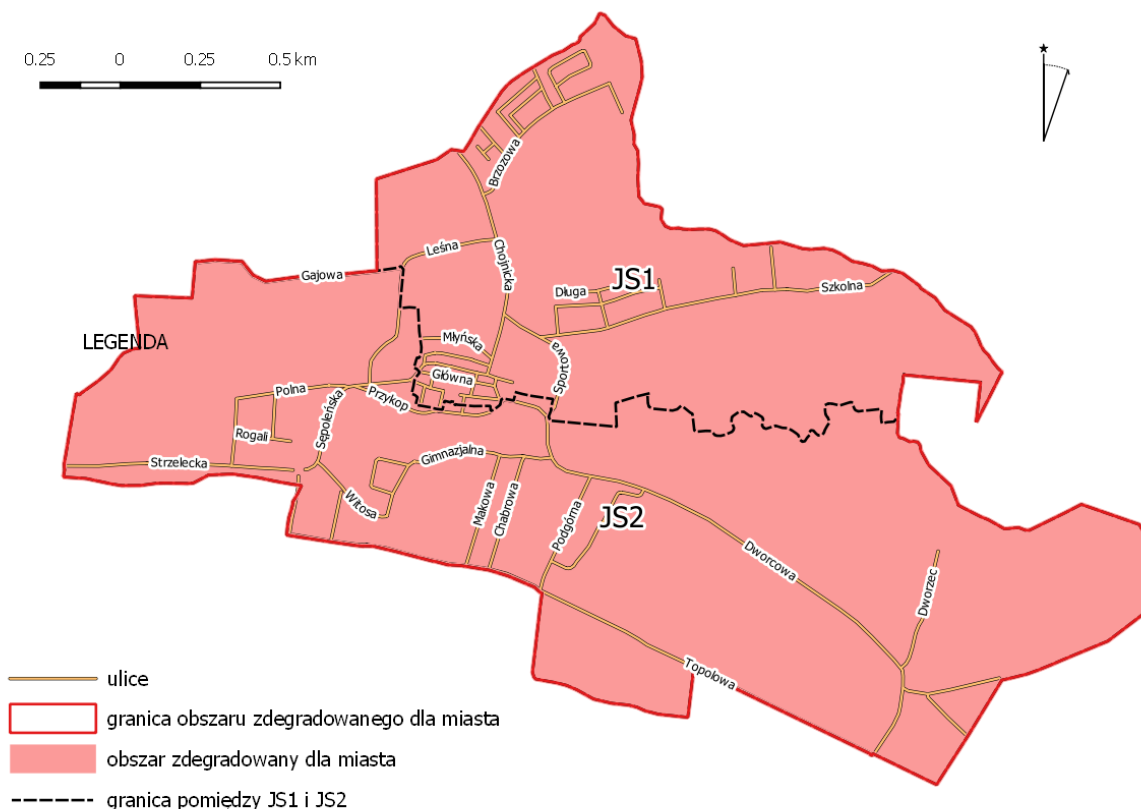
Lp.	Jednostka strukturalna	SFERA SPOŁECZNA			SFERA TECHNICZNA	Na terenie sołectwa identyfikuje się <u>co najmniej 2 problemy społeczne</u> mierzone wskaźnikami stanu kryzysowego	Liczba przekroczeń wskaźników użytych do delimitacji (szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych)	Na terenie jednostki strukturalnej identyfikuje się także <u>co najmniej jedno</u> negatywne zjawisko z pozostałych sfer, o których mowa przy definicji stanu kryzysowego (sfera środowiskowa lub/i gospodarcza lub/i przestrzenno-funkcjonalna lub/i techniczna)	Czy daną jednostkę strukturalną można zaliczyć do obszaru zdegradowanego zgodnie z „Zasadami programowania..”?
		Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym	Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze	Liczba budynków i przestrzeni pełniących funkcje społeczne, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie na 100 ha w danej jednostce strukturalnej				
1	JS1	17,73	60,98	18/377	2,36	TAK	2	TAK	TAK
2	JS2	18,41	48,65	12/345	2,52	TAK	3	TAK	TAK
WARTOŚĆ ŚREDNIA									
Gmina Kamień Krajeński		16,74	58,30	39/1 868	0,13	-	-	-	-
		wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy							

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z przyjętą metodą delimitacji obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński do obszaru zdegradowanego zalicza się obie jednostki strukturalne:

1. JS1,
2. JS2.

Tak wyznaczony obszar zdegradowany dla miasta zajmuje powierzchnię **365 ha (2,24%** ogółu powierzchni w Gminie) i zamieszkały jest przez **2 373 osób (33,86%** ogółu mieszkańców w Gminie). Na **Rycinie 24** przedstawiono graficznie granice wyznaczonego obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński.

Ryc. 24. Granice wyznaczonego obszaru zdegradowanego dla miasta

Źródło: opracowanie własne

IV. Obszar rewitalizacji

4.1. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim Gminy

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy Kamień Krajeński przeprowadzono według metody opisanej w podrozdziale 6.4.3.1. „Zasad programowania...”. Do obszaru zdegradowanego zaliczono sołectwa, w których zidentyfikowano co najmniej dwa problemy społeczne oraz występowanie negatywnego zjawiska ze sfery pozaspołecznej.

Obszarem rewitalizacji na obszarach wiejskich może zostać obszar zdegradowany w całości lub jego część jeśli łącznie nie przekracza 20% powierzchni Gminy i 30% ludności²⁸. Wyznaczony obszar zdegradowany dla obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński może być w całości włączony do obszaru rewitalizacji, gdyż obszar ten zajmuje 17,65% powierzchni w Gminie i zamieszkały jest przez 10,42% ogółu mieszkańców.

Ponieważ jednak w dalszej części „Zasad programowania...” zapisano, co następuje: „do powierzchni obszaru rewitalizacji należy zaliczyć rzeczywistą powierzchnię, na której planowana jest interwencja w ramach programu rewitalizacji (a nie powierzchnię geodezyjną miejscowości/sołectw). Jednocześnie do ludności obszaru rewitalizacji należy zaliczyć osoby mieszkające na terenie wskazanym jako obszar rewitalizacji” dokonano zawężenia obszaru rewitalizacji do obszaru zabudowanego. Podyktowane jest to faktem, iż projekty, które zostaną wskazane w dalszej części PR skierowane są do mieszkańców obszaru rewitalizacji. Podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego były przede wszystkim problemy społeczne mieszkańców danych sołectw, a więc konieczne jest więc włączenie wszystkich mieszkańców obszaru zdegradowanego do obszaru rewitalizacji, gdyż to oni definiowali skalę kryzysu w danym sołectwie. Jeśli wyłączone by z obszaru zdegradowanego część mieszkańców, mogłoby się okazać, iż tak wyznaczony obszar rewitalizacji nie charakteryzuje się stanem kryzysowym.

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji zależne jest również zamierzonego celu rewitalizacji²⁹. Gmina musi spełnić wybrać i spełnić przynajmniej jeden z 4 zestawów kryteriów w odniesieniu do obszaru zdegradowanego lub jego części i tym samym zdecydować się na określony kierunek³⁰ działań rewitalizacyjnych:

1. Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej,
2. Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej,
3. Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych,
4. Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.

²⁸ zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”

²⁹ zgodnie z „Zasadami programowania...”

³⁰ lub kierunki

Aby dokonać wyboru określonego celu rewitalizacji należy spełnić określone w „Zasadach programowania...” warunki. Obszar zdegradowany wyznaczony dla obszaru wiejskiego spełnia tylko jeden z nich, tzn. **zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej**, gdyż:

- a) sołectwa wchodzące w skład obszaru zdegradowanego wykazują wyższy od przeciętnej w Gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej³¹,
- b) lokalny samorząd wykazuje udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących³².

Gmina Kamień Krajeński spełniła 4 cel rewitalizacji i tym samym mogła wyznaczyć obszar rewitalizacji. Gmina Kamień Krajeński wybrała „zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej” jako kierunek działań rewitalizacyjnych dla wyznaczonego na obszarze wiejskim obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Z uwagi na brak ciągłości przestrzennej wyznaczonego obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim Gminy Kamień Krajeński³³ podzielono wyznaczony obszar na dwa podobszary:

1. podobszar rewitalizacji Obkas,
2. podobszar rewitalizacji Orzełek.

Łącznie tak wyznaczony obszar rewitalizacji na obszarze wiejskim Gminy Kamień Krajeński – składający się z dwóch podobszarów – zajmuje powierzchnię **231 ha (1,41%** ogółu powierzchni w Gminie) i zamieszkały jest przez **730 osób (10,42%** ogółu mieszkańców w Gminie).

Podobszar rewitalizacji Obkas zajmuje powierzchnię 76 ha i zamieszkały jest przez 347 osób, natomiast podobszar rewitalizacji Orzełek zajmuje powierzchnię 155 ha i zamieszkały jest przez 383 osoby.

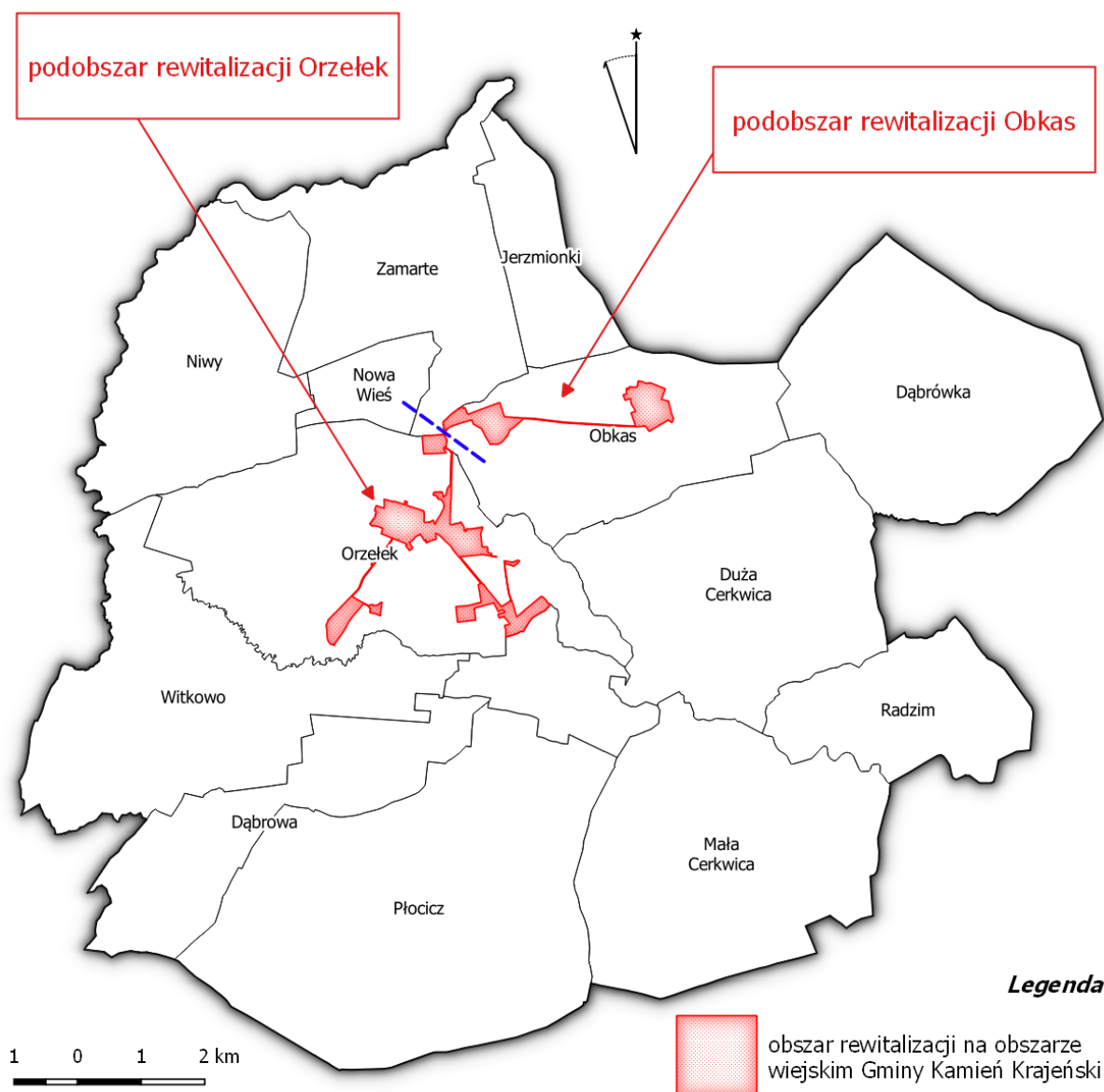
Na **Rycinie 25** przedstawiono wyznaczony obszar rewitalizacji³⁴ na obszarze wiejskim Gminy Kamień Krajeński.

³¹ podrozdział 3.1.1.1.

³² patrz: szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

³³ obszary zabudowane wyznaczonego dla części wiejskiej Gminy Kamień Krajeński obszaru zdegradowanego

³⁴ w podziale na podobszary rewitalizacji

Ryc. 25. Obszar rewitalizacji na obszarze wiejskim Gminy Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne

4.2. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji dla miasta Kamień Krajeński

Zgodnie z „Zasadami programowania...” obszar zdegradowany gminy lub jego część³⁵ mogą być uznane za obszar rewitalizacji jeśli łącznie nie przekraczają 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy. Ponieważ wyznaczony obszar zdegradowany dla miasta przekracza wspomniane progi do obszaru rewitalizacji należy zaliczyć jednostki strukturalne, w których liczba wskaźników z wartościami mniej korzystnymi od średniej dla Gminy jest największa.

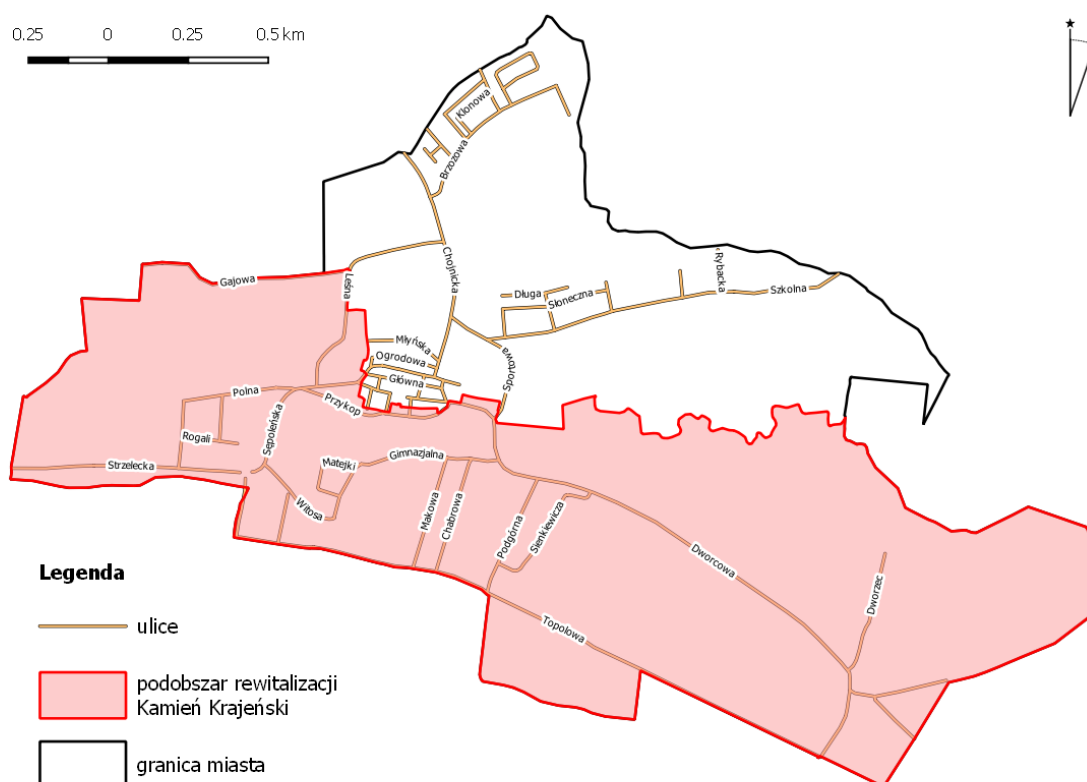
Jednostką strukturalną z największą liczbą wskaźników z wartościami mniej korzystnymi od średniej dla Gminy jest jednostka strukturalna **JS2** (wszystkie wskaźniki

³⁵ w tym przypadku obszar zdegradowany miasta

prezentują sytuację mniej korzystną od średniej dla Gminy). Proponuje się zatem wyznaczenie obszaru rewitalizacji na obszarze **JS2**. Dalsza delimitacja obszaru rewitalizacji nie jest możliwa, ponieważ przekroczony zostałby próg 30% mieszkańców.

W związku, iż dla obszaru wiejskiego również wyznaczono obszar rewitalizacji podzielony na podobszary, dla czytelności identyfikacji obszaru rewitalizacji dla miasta nosić on będzie miano „podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński”.

Tak wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię **238** ha (**1,46%** ogółu powierzchni w Gminie) i zamieszkały jest przez **1 217** osób (**17,37%** ogółu mieszkańców w Gminie). Na kolejnej rycinie przedstawiono wyznaczony obszar rewitalizacji dla miasta.

Ryc. 26. Obszar rewitalizacji miasta Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne

4.3. Podsumowanie

Na obszarze Gminy Kamień Krajeński wyznaczono obszar rewitalizacji składający się z trzech podobszarów:

1. podobszar rewitalizacji Obkas,
2. podobszar rewitalizacji Orzełek,
3. podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński.

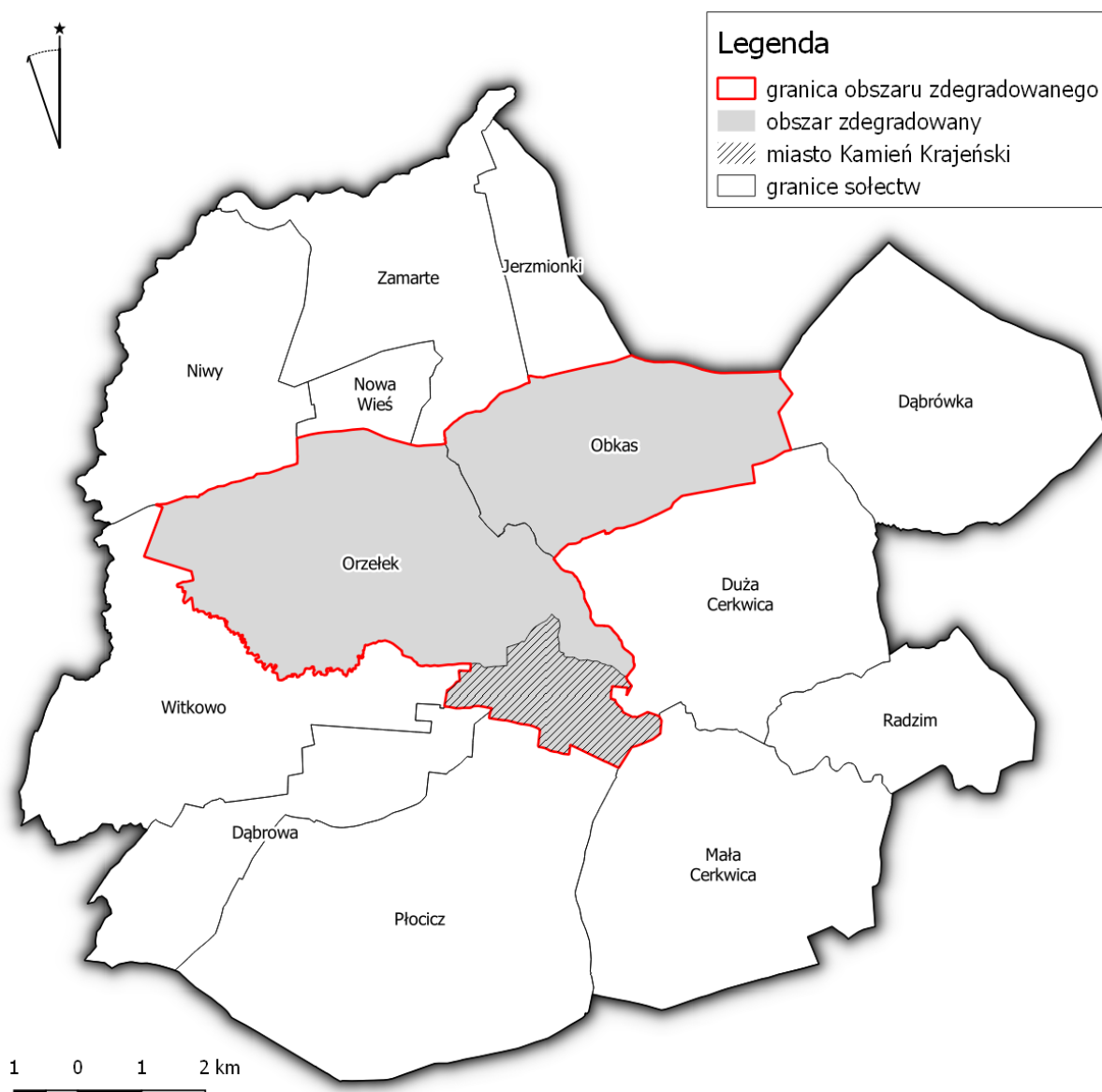
Łącznie, wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię **469** ha (**2,87%** ogółu powierzchni w Gminie) i zamieszkały jest przez **1 947** osób (**27,78%** ogółu mieszkańców w Gminie).

Na **Rycinach 27 i 28** przedstawiono:

1. granice obszaru zdegradowanego na tle Gminy,

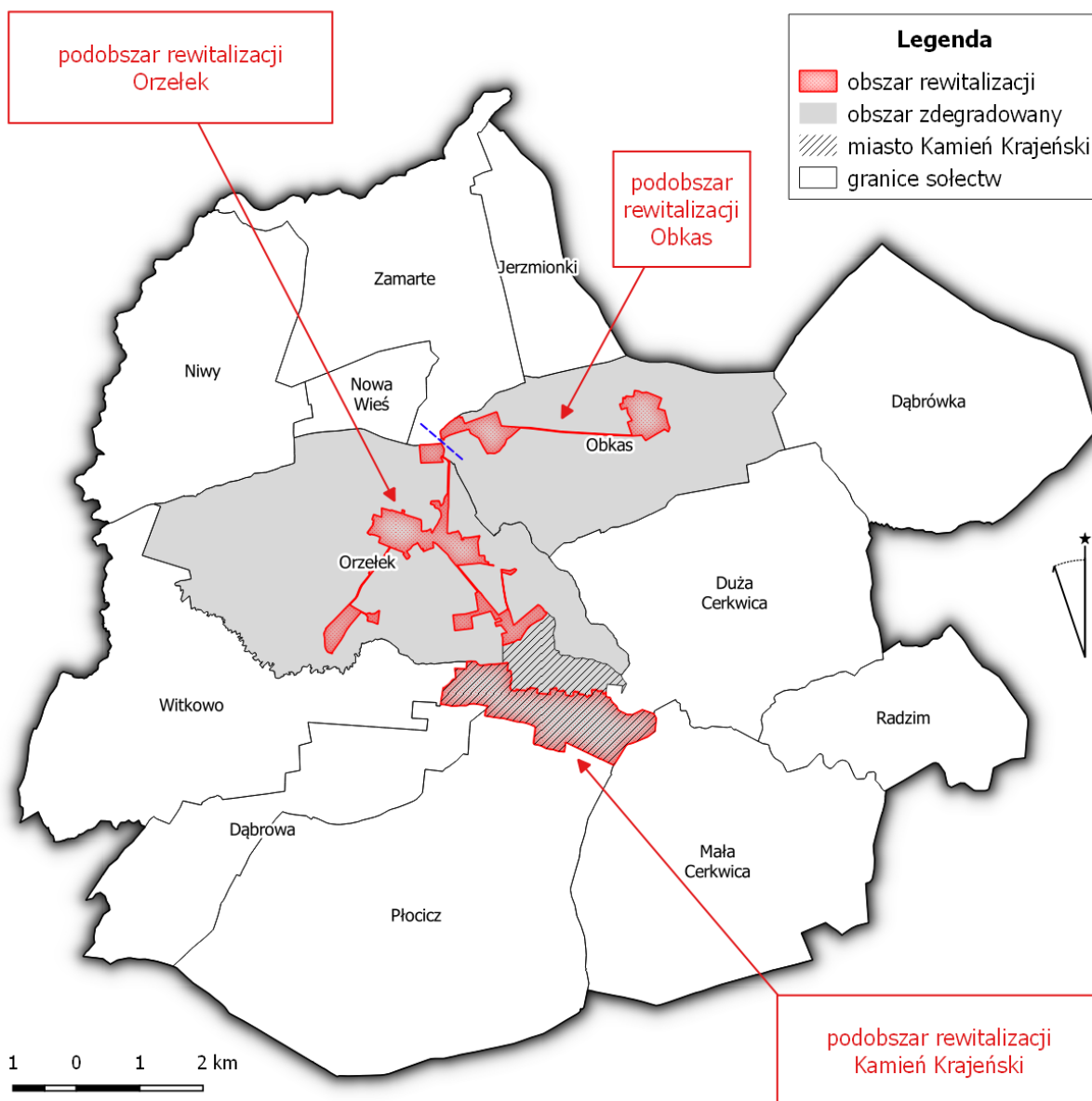

2. granice obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego i obszaru Gminy.

Ryc. 27. Granice obszaru zdegradowanego na tle Gminy Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne

Ryc. 28. Granice obszaru rewitalizacji na tle obszary zdegradowanego i obszaru Gminy

Źródło: opracowanie własne

SPIS TABEL

Tabela 1.	Powierzchnia i ludność poszczególnych sołectw w Gminie Kamień Krajeński.....	8
Tabela 2.	Podstawowe dane o wyznaczonych jednostkach strukturalnych w mieście Kamień Krajeński	10
Tabela 3.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla wybranych skal odniesienia.....	12
Tabela 4.	Zagadnienie samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych w Gminie Kamień Krajeński w podziale na obszar wiejski i miejski	14
Tabela 5.	Kierunki wykorzystywania powierzchni w Gminie Kamień Krajeński	18
Tabela 6.	Zdiagnozowane na terenie Gminy Kamień Krajeński problemy społeczno-gospodarcze wraz z wstępnym określeniem przyczyn.....	23
Tabela 7.	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej.....	26
Tabela 8.	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – wyniki analizy wskaźnikowej.....	28
Tabela 9.	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej	29
Tabela 10.	Podsumowanie analizy wskaźnikowej obszaru wiejskiego w Gminie Kamień Krajeński.....	31
Tabela 11.	Zmiana liczebności poszczególnych grup ekonomicznych w Kamieniu Krajeńskim na przestrzeni lat 2006-2016	34
Tabela 12.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej	35
Tabela 13.	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – wyniki analizy wskaźnikowej.....	37
Tabela 14.	Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej	38
Tabela 15.	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej – wyniki analizy wskaźnikowej.....	41
Tabela 16.	Podsumowanie analizy wskaźnikowej dla miasta Kamień Krajeński	43

SPIS RYCIN

Ryc. 1.	Podział Gminy Kamień Krajeński na sołectwa będące przedmiotem analizy służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	7
Ryc. 2.	Podział miasta Kamień Krajeński na jednostki strukturalne.....	9
Ryc. 3.	Położenie Gminy Kamień Krajeński na tle województwa, powiatu i sąsiednich gmin.....	12
Ryc. 4.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla wybranych skal odniesienia.....	13
Ryc. 5.	Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej dla wybranych skal odniesienia	13
Ryc. 6.	Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego dla wybranych skal odniesienia.....	14
Ryc. 7.	Przestępstwa stwierdzone przez Policję przeciwko rodzinie i opiece na 1000 mieszkańców dla wybranych skal odniesienia	15

Ryc. 8.	Przestępstwa stwierdzone przez Policję o charakterze kryminalnym na 1000 mieszkańców dla wybranych skal odniesienia.....	16
Ryc. 9.	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w roku 2006 i 2016 dla wybranych skal odniesienia	17
Ryc. 10.	Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w roku 2006 i 2016 dla wybranych skal odniesienia	17
Ryc. 11.	Uwarunkowania środowiskowo-kulturowe Gminy Kamień Krajeński.....	19
Ryc. 12.	Układ drogowy Gminy Kamień Krajeński	20
Ryc. 13.	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – ujęcie graficzne	27
Ryc. 14.	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – ujęcie graficzne.....	28
Ryc. 15.	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – ujęcie graficzne.....	30
Ryc. 16.	Podsumowanie analizy wskaźnikowej obszaru wiejskiego w Gminie Kamień Krajeński – ujęcie graficzne	32
Ryc. 17.	Granice obszaru zdegradowanego obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński na tle Gminy.....	33
Ryc. 18.	Liczebność poszczególnych grup ekonomicznych w Kamieniu Krajeńskim na przestrzeni lat 2006-2016.....	34
Ryc. 19.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze – ujęcie graficzne	36
Ryc. 20.	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – ujęcie graficzne.....	37
Ryc. 21.	Stosunek interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze – ujęcie graficzne.....	39
Ryc. 22.	Lokalizacja ujętych w analizie wewnątrzgminnej budynków i przestrzeni	40
Ryc. 23.	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie ogranicza lub uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha w danej jednostce strukturalnej – ujęcie graficzne	42
Ryc. 24.	Granice wyznaczonego obszaru zdegradowanego dla miasta	44
Ryc. 25.	Obszar rewitalizacji na obszarze wiejskim Gminy Kamień Krajeński	47
Ryc. 26.	Obszar rewitalizacji miasta Kamień Krajeński	48
Ryc. 27.	Granice obszaru zdegradowanego na tle Gminy Kamień Krajeński	49
Ryc. 28.	Granice obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego i obszaru Gminy	50